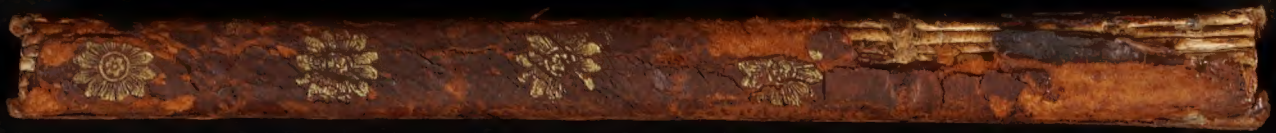

KORT BEGRYP
VAN HET LEVEN
EN DEUGDEN
VAN DE SALIGE
COLETA
Ervormſter van het Order
VAN DE HEYLIGE
CLARA.

Tot GEND, by *Petrus de Goeſin*,
in de Veldſtraete. 1759.

2a
6024

BIBLIOTHECA
MT. ST. ALPHONSUS
ESOPUS, N. Y.

VOOR-REDEN.

GOEDJONSTIGEN LESER,

DE uytnemende devotie van de Chriſtenen tot de Salige COLETA, die beſonderlyk in deſe Stad Gend heeft toegenomen 't ſedert de laetſte openinge en onderſoekinge van haere Heylige Reliquien, door bevel van het Roomſche Hof gedaen in't jaer 1747. (zynde het dry-honderſte jaer naer haer overlyden) heeft vele menſchen doen wenſchen en verſoeken, om te mogen hebben ten minſten een

kort begryp van haer Leven en Deugden, 't welk hun zoude dienen als eenen ſpiegel, in den welken ſy de Bermhertigheyd en Liefde van God tot deſe H. Maget zouden konnen erkennen. En al is't dat haer Leven ſeer dikwils beſchreven is, zelfs van die met haer geleeft en gehandelt hebben, en levende getuygen geweeſt hebben van het gene ſy zelver geſien en gehoort hadden, en dat haere deugden en wonderheden in eene menigte van Schryvers te vinden zyn, welke meer als hondert in't getal gedient hebben in de acten van het proces, voor haere Canonizatie gemaekt, en naer Roomen geſonden; aenge-

sien nogtans dat deſe Schryvers ofte Boeken meer te vinden zyn in de Bibliotheken der Geleerde, als tot gemeyn gebruyk van de eenvoudige menſchen; zoo heeft men goed gevonden, om te voldoen aen hunne begeerten, het Leven en Deugden van de Salige Coleta in dit kleyn Hand-boeksken te erdrukken tot gemeyn gerief van alle devote Dienaers en Dienaereſſen van deſe H. Moeder, in't welk ſy zullen vinden ten minſten als in een kort begryp de beſondere deugden, hemelſche jonſten, en wonderheden, die in de Salige Coleta hebben uytgeſchenen, ende in menigvuldige Schryvers in't lang

en breed te vinden zyn. Verwagtende den tyd, als het aen God zal believen de wereld, en besonderlyk het Nederland te verheugen met haere solemnele Canonizatie, alswanneer eene voordere beschryvinge van haer Heylig Leven en glorie uyt de originele processen zal konnen gemaekt worden. Gebruykt dit dan, en lost God in syne Heylige, en erkent door het eenvoudig geloof de waerheyd van de woorden, die eertyds CHRISTUS seyde in het Evangelie: *Ik bekenne voor U, Vader, dat gy dit verborgen hebt voor de wyse en voorsigtige, en geopenbaert aen de kleyne.*

EERSTE

EERSTE CAPITEL.

Jonge jaeren van de S. COLETA.

DEn almogenden God, wiens bermhertigheyd geen getal en heeft, door ſyne oneyndige goedheyd heeft ten allen tyden in dit dal der tranen eenige Heylige geſonden, die hy met beſondere Jonſten voor-komen heeft, tot hulpe van onſe Moeder de Heylige Kerke, tot verſterkinge van de regtveerdige, en bekeeringe der ſondaren.

Onder deſe moet gerekent worden de S. COLETA, die hy buyten andere bemint en verkoren heeft om te verlichten die in de duyſterniſſen der ſonden, en ſchaduwe des doods wandelden door ongeſchiktheyd der manieren en des levens, en hun weder te brengen tot den regten weg van de geboden Gods, en om aen een ieder te vertoonen een voorbeeld en licht der Deugden, Gods-dienſtigheyd en Heyligheyd.

In de veerthiende Eeuwe was tot Corby, zynde eene Stad van Picardiën in Vrankryk in't Biſdom van Amiens, eenen man van

goed leven en gedrag, van geringe maer eerlyke af-komſte, een Timmer-man van ambagt, met naeme *Robertus Boylet.* Deſen hadde van God eene beſondere gave gekregen van de twiſtige te verſoenen, en de ondeugende vrauw-perſoonen te bekeeren tot boetveerdigheyd, aen welke hy ook een huys gaf, om daer in te woonen, God te dienen, en met Chriſtelyke liefde te herbergen de arme en vremde vrauw-perſoonen.

Deſen *Robert* hadde getrauwt eene deugdſaeme en eerbaere vrauwe genaemt *Margarita Moyon*, van groote Gods-dienſtigheyd en geſtigtigheyd van leven; want ſeer dikwils te biegte gaende, en het H. Sacrament des Autaers met alle eerbiedigheyd ontfangende, toonde ſy aen de wereld, dat de laſten en tydelyke ſorgen van den band des Huwelyks konnen t'ſaemen ſtaen met een Godvrugtig en deugdſaem leven. Deſe getrauwde nu langen tyd geleeft hebbende ſonder kinderen, of hope der zelve, heeft God hun door eene beſondere genade de vrugtbaerheyd gegeven, meer door eene beſondere jonſte van den Alderhoogſten, als volgens den gemeynen loop der nature, terwylen de Moeder nu ontrent de ſeſtig jaeren oud was: alſoo betoonende dat dit kind meer zoude zyn een werk van de gratie, als van de nature.

Dit Dogterken wierd geboren den 13. January 1381, en wierd in het Doopſel Co-

LETA genaemt, ofte eygentlyk geſproken *Nicoleta*, zynde haeren Patroon den H. *Nicolaus:* den naem nogtans van COLETA heeft ſy altyd behouden, en onder deſen van de Pauſen en Princen erkent geweeſt, en haer zelven in haere brieven onderteekent.

Soo haeſt het eerſte licht van de reden in COLETA begon plaetſe te hebben, zynde nog maer vier jaeren oud, begon ſy ook t'ſaemen de ziele in Gods kenniſſe ſoo verheven te gevoelen, dat niemant en konde twyffelen, of deſe kenniſſe was haer meer van God zelver ingeſtort als door onderrigtingen van haere Godvreeſende Ouders, ofte door naturelyke krachten verkregen. Hier van quam dat ſy haer begoſt van kinderlyke ſpelen en tyd-verdryf te ontrecken, haer verbergende in hoekskens van het huys, alwaer ſy haere gebedekens aen God opdroeg, en de volmaektheden Gods alleynskens meer en meer begon te doorgronden.

Dit waeren de eerſte beginſelen van haer leven, nog zynde in het huys en onder de beſtieringe van haere Ouders, opgroeyende met de jaeren in Godvrugtigheyd en liefde tot God: en gelyk haere Moeder eene beſondere devotie hadde tot het lyden van onſen Saligmaeker, begon ſy door haer exempel en leeringen in deſe ſchole van de Goddelyke liefde wonderen voortgang te doen.

Nu wat ouder zynde, gevoelde ſy eene uytterſte begeerte om haer teenemael van den wereldſchen handel te ontrecken, en

ergens te konnen leven in eene beſlotene plaetſe, alwaer ſy buyten het gewoel van werelyke perſoonen God alleen zoude konnen dienen in alle volmaektheyd : hier toe waeren alle haere betragtingen en menigvuldige ſugten tot God, om te mogen kennen ſynen aenbiddelyken wille in den ſtaet, in welken hy geſchikt hadde haer te geleyden, met een bereyd herte, dikwils herhaelende : *Heer wat wilt gy dat ik doe* ? Die ſorge voor haer hadden, wederſtonden aen haere driften, om dat ſy ſoo teer en kleyn van lichaem bleef, ten opſigte van haere jaeren : hier over beklaegde haer COLETA voor de voeten van haeren God, en verkreeg twee jonſten door haere tranen. Voor eerſt dede God haer lichaem ſubitelyk opgroeyen tot eene bequaeme grootheyd, en terwylen ſy van God verſogt hadde dat haere lichaemelyke ſchoonheyd noyt en zoude weſen het voorworp waer door oyt iemant zoude ſondigen , benam haer God deſe bloſende ſchoonheyd, haer aenſigt blyvende haer leven lang in een bleek aerde couleur, niet tegenſtaende ſy geſond en kloek was.

Ondertuſſchen den iever en begeerte om de wereld te verlaeten, groeyde dagelyks meer en meer , ſonder nog te kennen wat God van haer geſchikt hadde, naer menigvuldige gebeden en ſugten nam ſy een beſluyt van buyten het gewoel des werelds haeren God te ſoeken, en te verwagten ſyne voordere ſchickingen : tot dat ten leſten

door het voorſpreken van vele Godvrugtige perſoonen, aen wie het heylig leven van Coleta bekent was, den ſeer Eerweerdigen Abt der Benedictinen tot Corby haer heeft doen bereyd maeken een huyſeken ofte kluyſe aen den muer van de Kerke van Onſe Lieve Vrauwe, in welke ſy met conſent en toe-doen van den voornoemden Abt is ingeſloten, doende eerſt haere Profeſſie van den derden Regel van den H. Vader *Franciſcus.*

In dit alles volgde ſy de voorſigtige beſtieringe van P. *Joannes Pinet* Minderbroeder van het Convent van Heſdin, en Cuſtos van de Provintie van Picardien, een ſeer Godvrugtig en deugdſaem Man, die alſdan haeren Biegt-vader was, en leyds-man tot de volmaektheyd en handel met God; in wiens afweſen de beſtieringe over haere ziele hadde den Eerweerden Heer *Joannes Guiot* Paſtor van S. Martens. Onder de beſtieringe van ſoo weerdige mannen, Coleta nu gekomen zynde tot het volbrengen van haere wenſchen, wie zal ons konnen getuygen de togten van haer herte tot God, den brand van haere liefde, den ſoeten handel met haeren Schepper? Dit alles is beter bekent aen God en ſyne Engelen, als aen de menſchen, die alleen konden getuygen van haere uytwendige ſtrengigheden, draegende een hairen kleed en eene yſere keten op het lichaem, liggende ſeer dikwils op de bloote aerde, met eenen blok onder haer

hoofd, door menigvuldig vaſten en waeken het lichaem onder dwang brengende, ende onderwerpende aen den geeſt.

COLETA hadde nu ontrent de vier jaeren in deſe Kluyſe tuſſchen alle ſtrengigheyd, en gedurigen handel met God in het gebed volhert, als God door verſcheyde ſoo uytwendige als inwendige teekenen begon te openbaeren ſyne aenbiddelyke ſchickingen, door de welke hy beſloten hadde deſe Maget te gebruyken tot bekeeringe der ſondaeren, en luyſter van ſyne heylige Kerke, in te erſtellen de Ordens van den H. *Franciſcus*, en door de ſtrenge Reforme van den Regel van de H. *Clara* te doen blyken aen de wereld de kragt van de Goddelyke gratie, als ſy zoude ſien ſoo menige teere, edele, en ryke Maegdekens door eene alderſtrengſte maer heylige maniere van leven ſtigten en beſchaemt maeken de Dogters van Babylon, die alles konnen lyden voor de wereld en de ydelheyd, en niet het minſte voor God en hunne ſaligheyd.

Ondertuſſchen COLETA haer gepraemt vindende ſoo inwendelyk door de Goddelyke bewegingen, als uytwendelyk door de aenraedinge van haere Beſtierders, en andere perſoonen, die God hier toe gebruyktede, en wiſt niet haer waer keeren of wenden: van den eenen kant erkende ſy haere onbequaemheyd tot ſoo een groot en verheven werk; van den anderen kant vreeſde ſy het bedrog van den helſchen Vyand, die ſomwylen

onder den ſchyn van goet, den menſch tragt af-te-trekken van ſynen eerſten roep en eenigheyt. Van den eenen kant hadde ſy iever en liefde genoeg, om voor de glorie van haeren Schepper het aldermoeylykſte en alderpynelykſte te ondernemen, 't gene hem konde behaegelyk zyn; van den anderen kant vreeſde ſy, dat het miſſchien den wille Gods niet en was; maer bedrog en eygen liefde. Tuſſchen deſe woelinge en twyffelagtigheden van haer verſtand, niet tegenſtaende haere aldervierigſte gebeden en ſugten tot den Hemel, heeft het aen God belieft met een uytwendig teeken haer te verſekeren: want ſy heeft dry dagen ſtom en blind geworden, ſoo dat ſy nu uytwendelyk en inwendelyk als gepraemt zynde, een vaſt beſluyt nam, haer in de handen van God teenemael over te leveren, en met betrauwen te volgen, daer de gratie ende hand des Heeren haer zoude geleyden: en ſiet terſtont wierd haer het geſigt en ſpraeke wederom gegeven.

Hier door Coleta nu kennende den wille Gods, heeft haer met de aldervierigſte begeerten haers herte bevolen aen de genade van haeren God, en met eene nederige liefde haer, en al dat haer aengong, opgedraegen tot het volbrengen van alle ſyn welbehaegen: waer door gebeurt is, dat haer ook van God wonderlyk beſorgt is, alle het gene tot dit werk behoorlyk ende noodſakelyk was. Want voor eerſt is haer gegeven eene ken-

niſſe boven haer naturelyk verſtand, van alles het gene tot deſe Reforme konde dienen, 't welk ſy door Gods beſtieringe in 't geſchrift ſtellende, daer naer gedient heeft om den Paus te onderrigten, en te doen kennen de Goddelyke ſchickingen. Ten tweeden heeft God op eene wonderbaere maniere tot haer geſonden eenen Edelen van geſlagte, maer oodmoedigen en heyligen Minderbroeder P. *Henricus de Balma* (wiens heyligheyd in leven en in dood genoegſaem gebleken heeft.) Deſen komende tot Corby, en erkennende den Geeſt Gods, door welken COLETA gedreven wierd, heeft ſig opgeoffert, om haer te geleyden tot den Pauſelyken Throon, en haer in alles met raed, met gebeden, en al dat in hem was te helpen en by-te-ſtaen, gelyk hy ook menige jaeren haeren Ziel-beſtierder en mede-hulpe in alles geweeſt heeft. Ten derden heeft God door inwendige bewegingen opgewekt de ſeer Edele en Ryke Mevrauwe *de Roche Couart* Weduwe en Baroneſſe *van Briſay*, die COLETA komende beſoeken, en naer vele ſamenſpraeken ſiende de wonderheden, die God in haer uytvrogt, haer en alle haere middelen opofferde, om deſe Dienaereſſe Gods te geleyden tot den Paus, en haer in de ryſe te voorſien van alle noodſakelykheden, die zouden konnen voorvallen. Wonderbaer is God in ſyne Heylige, en wonder zyn de uytwerkſels van ſyne genade, die hy ſtort over ſyne ſchepſelen! Hier door

Coleta aengemoedigt zynde, begon den Heere met ſoete driften van haer herte te loven, erkennende ſyne Vaderlyke beſtieringe, ende niet twyffelende van eenen gelukkigen en aen God aengenaemen uytval.

Daer was nog eene ſwaerigheyd over, te weten, den band van haere belofte die ſy openbaerlyk gedaen hadde: want profeſſie doende van den derden Regel van den H. *Franciſcus*, hadde ſy t'ſaemen beloft de beſlotentheyd in de Kluyſe, die voor haer gemaekt was. Deſe belofte en mogt niet ligtveerdelyk gebroken worden; maer God die alles beſtierde, heeft hier in ook voorſien. Daer was in dien tyde gekomen tot Parys den Cardinal *de Challant*, als Pauſelyken Nuntius voor Vrankryk: deſen overwegende de redens die hem waeren toegeſonden, ſont brieven naer den Biſſchop van Amiens, om deſe ſaeke en de redens te onderſoeken, en door Pauſelyke magt Coletam van deſe belofte te ontſlaen, gegeven tot Parys den 23. Julii 1406., uyt kragt van welke brieven ſont deſen Biſſchop naer Corby ſynen Vicarius Generael, die alles rypelyk overwegende, en ſiende en hoorende de wonderheden, die God openbaerlyk en genoegſaem betoont hadde, heeft volgens het bevel hem gegeven, deſe belofte ontbonden, in den naem van God en de H. Kerke haer ſtellende buyten de beſlotentheyd, om te volbrengen het werk des Heeren. Soo heeft God gebruykt zelfs alle menſchelyke voor-

ſigtigheyt, om uyt te ſluyten alle agterdenken van ligveerdigheyd, ofte opſpraeke der menſchen.

II. CAPITEL.

Begin van de Reforme van de Salige COLETA.

EEr wy deſe H. Maget met haer geſelſchap ſien komen voor den Paus, men moet bemerken, dat in dien tyde nog duerde de droeve ſcheuringe in de H. Kerke, door welke twee Pauſen den naem en titel voerden, den eenen in Italien onder den naem van *Innocentius VII.*, den anderen in Vrankryk onder den naem van *Benedictus XIII.* Ten was maer dry jaeren geleden, dat den Koning van Vrankryk *Carel* den *VI.* met raed en toeſtemminge van Cardinalen, Biſſchoppen, Princen en Univerſiteyten *Benedictus XIII.* erkent hadde voor wettelyken Paus, ende alle ſyne Onderſaeten geboden den zelven te gehoorſaemen, aen wie ook Spagnien en andere Landen onderdaenig waeren. Voor den zelven Paus *Benedictus* ſtrydede den geleerden Cancellier van de Univerſiteyt van Parys *Joannes Gerſon*, en predikte den H. *Vincentius Ferrerius*, die den Biegtvader geweeſt hadde van den zelven Paus. Ter contrarie voor *Innocentius*

VII. was Italien, Duytſland en andere Landen. In deſe verwerringen was het oordeel der geleerſte Mannen tot ſtillinge der conſcientien, dat ieder geruſtelyk mogt en moeſt onderdanig zyn aen dien Paus, wie in ſyn Land erkent wierd, tot dat het God zoude believen in eene algemeyne Kerk-vergaderinge ofte anderſints te voorſien, en een ſeker Hoofd van de H. Kerke te verklaeren. Ten was dan geen wonder, dat de S. Coleta, als woonende in Vrankryk ſig begeven heeft tot den Paus *Benedictus XIII.*

Sy is dan van Corby vertroken naer Nice in Provence, alwaer den geſeyden Paus alſdan ſyn Hof hadde, vergeſelſchapt met haeren Biegtvader *P. Henricus de Balma*, de Edele Baroneſſe *van Briſay* en andere godvrugtige perſoonen. Den Paus van haere komſte verwittigt zynde, was haer afwagtende in ſyn Paleys, en ſoo haeſt als hy haer ſag voor ſyne voeten neêrgebogen, heeft God terſtond ſyn verſtand verlicht, en ſynen wille beweegt; ſoo dat hy opſtaende haer met alle goedertierentheyd onfong en aenſprak, en leſende het geſchrift, 't welk Coleta meer door Gods ingevinge, als door menſchelyken raed of verſtand in de Kluyſe van Corby gemaekt hadde, verwonderde van den eenen kant den Geeſt Gods die in deſe jonge Maget vrogt, en van den anderen kant de verheventheyd van het gene ſy ſchikte te vraegen. Coleta door de goedertierentheyt van den Paus aenge-

moedigt zynde, heeft hem met betrauwen aengeſproken, en beſonderlyk verſogt twee ſaeken: voor eerſt te mogen aenveert worden in het Orden der Clariſſen, volgens den Regel, die de H. *Clara* van den H. *Franciſcus* onfangen hadde, en die van den Paus *Innocentius IV.* beveſtigt was, en ten tweeden om het ſelve Orden te mogen erſtellen naer den eerſten geeſt van de HH. *Clara* en *Franciſcus*.

Dit ſeyde COLETA met ſoo eenen brandenden iever, en met ſoo eene kragt der woorden, dat in haer ſcheen volbragt te zyn, 't gene CHRISTUS aen ſyne Diſcipelen voorſeyd hadde: *Ik zal u-lieden geven eene ſprake en wysheyd, aen welke geene tegen-partye en zal konnen antwoorden nog tegen-ſpreken.* Soo dat den Paus de redelykheyd ſiende van haere vraege, ſig beweegt vond om deſe aenſtonds toe te ſtaen. Maer gelyk het Pauſelyk Hof niet ligtveerdig voorts en gaet, was den raed der Cardinaelen en Prelaeten die daer tegenwoordig waeren, deſe ſaeke voorder in te ſien; eenſdeels om de teerheyd en jongheyd van deſe Maget, die maer 25. jaeren oud was, eenſdeels om de ſwarigheyd van het gene ſy vraegde; terwylen de Ordens van den H. *Franciſcus* ſoo grooten luyſter hadden in de H. Kerke, welkers ervorminge, menſchelyk geſproken, aen een jong vrauw-perſoon niet en moeſt toe-betrauwt worden.

Maer wat raed is'er tegen Gods ſchickin-

ge ? Die COLETAM beſtierde in alles, het gene ſy dede, en die het gene krank is hadde opgenomen, om te beſchaemen het gene ſterk is: want terwylen deſe ſaeke wierd uytgeſtelt, is de ſterfte, die 't jaer te vooren Genua en de omliggende plaetſen verwoeſt hadde, gevallen op Nice; waer door vele menſchen, en ook die het ſterkſte beletſel aen de vraege van COLETA toe-brogten, door Gods oordeelen uyt deſe wereld gerukt zyn. Waerom den Paus aenmerkende dat het verſoek van COLETA een werk Gods was, heeft haer en heel haer geſelſchap tot ſig geroepen, en in de tegenwordigheyd van veel volk geeſtelyk en werelyk heeft zelver een ſchoon Sermoen gedaen van de volmaektheyd van den Evangeliſchen Staet die ſy wilde aenveerden; naer het welke hy haer tot het Orden van de H. *Clara* aenveerdende, haer met de koorde des Ordens omgort heeft, de wyle op haer hoofd geleyd, en haere Profeſſie in ſyne handen onfangen heeft; haer vermaenende en gebiedende te onderhouden den Regel van de H. *Clara* in alle ſyne ſtrengigheyd, en volgens de letter, gelyk ſy verſogt hadde. Hy ſtelde haer ook Moeder en Abdiſſe van alle de Suſteren die ſy ſoude reformeren, of tot haere ſtrenge Reforme aenveerden. Dit alles dede den Paus met ſoo eene beweginge ſynder ziele, met ſoo groote geſtadigheyd en eerbiedigheyd, dat alle de Cardinaelen en Prelaeten, als ook den Generael van het Orden

die'er ontrent waeren, getuygden noyt den Paus geſien te hebben met meerdere Godvrugtigheyd en luyſter eenige Kerkelyke bedieningen gepleegt te hebben, als de aenveerdinge van het Profes van COLETA.

Soo heeft God willen vereeren de eerſte beginſelen van deſe ruchtbaere Reforme, die de Salige COLETA door den geeſt Gods in het Orden van den H. *Franciſcus* heeft ingebragt. Den Paus heeft ook haer vermaent en onderweſen, dat ſy in alles, 't welk ſy in deſe Reforme te doen hadde, met alle voorſigtigheyd en beſcheydentheyd ſoude voortsgaen, en volherden; ſig zelven bereyd toonende om haer in alle noodſaekelykheden te voorkomen en behulpſaem te weſen, om deſe Reforme ten uytvoer te brengen. Hy heeft ook haer goedhertelyk bevolen aen haeren Geeſtelyken Ziel-beſtierder P. *Henricus de Balma*, hem gebiedende en opleggende dat hy getrauwelyk COLETAM in alles zoude byſtaen en met haer verblyven. Van gelyke aen de geſeyde Baroneſſe, die haer tot Nice gebrogt hadde, beval hy, dat ſy de Bruyd CHRISTI met de zelve liefde en genegentheyd ſoude wederom leyden; en om te toonen de grootagtinge die hy hadde van de Heyligheyd van COLETA, zeyde hy overluyd voor al het volk met eenen ſugt ſyns herten: *God gave dat ik weerdig waere het brood te beſorgen voor deſe Religieuſe.* En ſynen vaderlyken zegen gevende aen haer en heel het geſelſchap, heeft hy haer laeten vertrecken.

Het is aen de wereld bekent, wat arbeyd, opſpraken en vervolgingen moeten onderſtaen, die, al-hoe-wel door den geeſt Gods gedreven zynde, eene veranderinge ofte Reforme in eenigen ſtaet ſoeken in te brengen. Het H. Evangelie verbeeld ons maer al te ſeer, wat dat den Sone Gods zelver in het inſtellen van de nieuwe Wet, erſtellende en veranderende de onvolmaektheden van de oude Wet, geleden en onderſtaen heeft. Wat wonder dan, dat COLETA eene teere, jonge, en arme Maget zynde, op-ſpraeken en vervolgingen geleden heeft, ſoo haeſt ſy begon de hand te ſtellen aen het werk, tot het welke haer den Heere verkoren hadde? Sy was qualyk weder-gekeert naer Corby haer Vaderland, en begon met alle neerſtigheyd te onderhooren en onderſoeken of'er ergens eene plaetſe te bekomen was, alwaer ſy deſe haere Reforme konde beginnen, of terſtond, al of heel de helle tegen haer was uyt-gelaeten, ſtonden tegen haer op vele grauwelyke vervolgingen van alle ſorten van menſchen: die voortyds haere vrienden geweeſt waeren, ſogten alle middelen om haer heylig voornemen om verre te ſteken, en door alle ſorten van op-ſpraeken en ſchandigen agterklap maekten ſy de onnooſele Maget ſoo haetelyk, dat ten leſten qualyk iemand haer durfde in ſyn huys ontfangen, of in haeren nood byſtaen. Soo beproefde God den geeſt van COLETA; ſoo begon hy haer te geleyden in

den weg des Kruys, om haer te maeken eene kloeke opvolgſter van haeren Goddelyken Meeſter. Sy moeſt wyken voor dit tempeeſt, en haer Vaderland verlaetende, vertrok ſy met twee dogters die by haer bleven, naer een ander land, daer de voorſienige genade Gods, op welke ſy vaſtelyk betrauwde, haer zoude geleyden.

P. *Henricus de Balma*, haeren Ziel-beſtierder, aen wie den Paus de ſorge van deſe Maget bevolen en geboden hadde, en wilde haer in deſen nood niet verlaeten; maer heeft haer geleyd naer Bourgognen, alwaer hy eenen Broeder hadde *Alardus de Balma*, een edel, ryk en magtig Man, die COLETA met haer geſelſchap in ſyn huys onfong in alle eerbiedigheyd en liefde. Ondertuſſchen de Doorlugtige Mevrauw *Blanca* Gravinne van Geneve, verſtaen hebbende de wonderheden die God in deſe ſyne Dienareſſe hadde uytgevrogt, heeft verſogt haer, en heel haer geſelſchap te mogen onfangen in haer Kaſteel: ſy dede haer aenbieden alle beleeftheyt, om haer te voorſien van alle noodſakelykheden, tot dat het God zoude believen ſynen aenbiddelyken wille en verholen ſchickinge anderſints te kennen te geven. De Salige COLETA den Heere lovende in ſyne wondere voorſienigheyd en genade, nam deſe gelegentheyd waer, en gelyk ſy niet en ſogt te woonen tuſſchen het geruchte van een Paleys, maer meer in de eenigheyd als een duyfken in de ſteenrotſen, in de

Wonden van haeren Beminden, gaf de voorſeyde Gravinne haer den helft van haer Kaſteel, in het welk ſy met haere Dogters zoude konnen leven, volgens dat de gratie Gods haer zoude beſtieren.

Hier begon COLETA de volle zeylen te onſpannen van haere liefde tot God; hier leefde ſy tuſſchen het gewoel van een Hof in eene verborgentheyd, tuſſchen eenen overvloed van delicate ſpyſen in een ſtreng vaſten en onthoudinge, tuſſchen het geruchte van de wereld, als in eene Kluyſe van Corby. De geſeyde Gravinne afspiedende, en ſiende het heylig en volmaekt leven van deſe Maget, wierd ſoo beweegt, en kreeg ſoo groot agtbaerheyd en liefde tot haer, dat ſy wenſchte nog levende nog dood van haer geſcheyden te zyn: en met'er daed heeft door haer teſtament willen begraven worden in eene van de Conventen, alwaer de Reforme van de Salige COLETA geſtigt was, gelyk ſy ook begraven is in 't Convent van Poligny in eene ſchoone Capelle, die haere Nigte de Hertoginne van Beyeren, getrauwt met den Palz-Grave, aldaer geſtigt heeft.

Maer de volmaektheyd en heyligheyd van COLETA en konde ſoo niet verborgen blyven tuſſchen de mueren van dit Kaſteel, of ſy wierd aenſtonds ruchtbaer door heel het Land: de Dogter van den voorſeyden Heer *Alard de Balma*, met naeme *Odyla*, die eenigen tyd geſien en ondervonden hadde haer Engels leven en verhevene deugd, en

hadde geene ruſte, of ſy moeſt worden eene Dogter van ſoo heylige Moeder. Naer haer exempel vele jonge, edele en teere Maegden quaemen tot COLETA, om te mogen onfangen worden in haere ſtrenge Reforme, die ſy ontfong met minſaemheyd, en t'ſaemen Abdiſſe en Novitie-Meeſterſſe zynde, met hun begon den Goddelyken Dienſt te ſingen, te onderhouden den Regel van de H. *Clara* in alle ſyne ſtrengigheyd, hun te brengen tot de kenniſſe van de volmaektheden Gods, en hun herte te doen vlammen in ſyne liefde, ſig ſelven ſtellende een voorbeeld en ſpoorſlag tot alle deugd en volmaektheyd.

Hier door groeyde aen den iever die God ſtortede in de zielen van menigvuldige Dogters, 't welk ſiende de voorſeyde Gravinne van Geneve, verſogt van den Paus te mogen ſtigten een Klooſter voor COLETA in haere ſtad Rumily, of in eene andere bequaeme plaetſe in het Biſdom van Geneve; maer God ſchiktede eene andere plaetſe tot Beſançon, de Hooft-ſtad van Franche Comté, alwaer de godvrugtigheyd bequaem was vele Dogters tot deſe Reforme te bewegen. Daer was van ouds geweeſt een ſchoon Clariſſen Klooſter in deſe ſtad, in 't welk eertyds vele Religieuſen geleeft hadden, maer dan ter tyd ſoodanig vervallen was door ſlappigheyd van leven, dat niemand meer willende hier het Klooſterlyk leven aenveerden, aleenelyk twee Religieuſen nog over waeren.

Dit vernemende de gemelde Gravinne *Blanca*, heeft van den Paus verſogt eene Bulle, door de welke hy zoude believen dit Kloo-ſter aen Coleta, en haere Dogters, die ſy nu onfangen hadde, over te ſtellen, om aldaer haere Reforme in te ſtellen, en te beginnen. Den Paus alles rypelyk overden-kende, heeft de verſogte Bulle geſonden, gegeven den 27. Januarii 1408., door welke hy het geſeyde Klooſter van Beſançon met alle ſyne voor-regten aen Coleta en haere Suſters ter eeuwiger dage overſtelt, ſoo nog-tans dat men van de goederen van het Kloo-ſter zoude voorſien aen de twee overblyvende Religieuſen ten tyde van hun leven. Deſe Bulle aen den Aerts-Biſſchop en Magiſtra-ten van Beſançon getoont zynde, hebben die met alle blydſchap aenveert, als de be-nedictie van hunne Stad, om den roem van de Heyligheyd van de Salige Coleta, die van nu af heel het Land vervult hadde; en nu alles veerdig zynde, heeft de geſeyde Gravinne van Geneve, met haere Nichte de Princeſſe van Savoyen, en daer naer Hertoginne van Beyeren, en vele andere Hof-Damen en eerlyk gevolg, deſe Heylige Moe-der met ſeven Novitien, die ſy nu aenveert hadde, naer Beſançon geleyd, alwaer ſy van den Aerts-Biſſchop, en ontallyk volk met alle eere onfangen zyn, en geleyd tot het voorſeyde Klooſter, haer ſtellende in het beſit van het zelve.

De eerſte ſorge van Coleta was te voor-

ſien aen de twee overgebleven Religieuſen, volgens het bevel van de Bulle des Paus, waer van de eene gegaen is in een Klooſter der Benedictinen (andere ſeggen Bernardinen) de andere gebleven is in het Klooſter van COLETA, levende in alle geruſtheyd en geſtigtigheyd haer leven lang. Daer naer heeft ſy afgeſtaen alle de onroerelyke goederen van het Klooſter, van welke een deel gedient heeft tot het opregten van twee Capellanien voor werelyke Prieſters ten dienſte van de Religieuſen, welke met conſent van den Aerts-Biſſchop nog hedendaegs door de Abdiſſe benoemt worden; het ander deel is gegeven aen de Hoſpitalen van de Stad, door eene Acte gepaſſeert den 9. November 1410. Voor haer gemeynte niet bewaerende als de Evangeliſche Armoede, levende van de almoeſſen die hun ter liefde Gods ſouden gegeven worden voor het tydelyk, en voor het geeſtelyk volgens den Regel onder de beſtieringe van de Minderbroeders, die de Reforme des Ordens aenveert hebben, en genoemt zyn *Coletanen.* T'is alſoo dat begonſt heeft het Klooſterlyk leven, onder de ſtrenge Reforme van de Salige COLETA; waer van het Klooſter van Beſançon gedient heeft als een Seminarie of queekerye, uyt de welke geſproten en getrocken zyn ſoo menige Heylige en weerdige Religieuſen, die daer naer in alle de nieuw-opgebauwde Conventen geſtelt zyn tot Overſte en exempel, om deſe Reforme te verbreyden.

III. CAPITEL.

Wonderen voortgang van de Reforme van COLETA.

HEt Klooſter van Beſançon, zynde het eerſte van deſe Heylige Reforme, was ook ſeer lief aen deſe Heylige Moeder: 't was hier dat ſy vele jaeren geleeft heeft, de meeſte wonderheden in haer leven gedaen, en jonſten van God onfangen heeft. 'T was hier dat ſy den geeſt der volmaektheyd, die den Heere haer hadde ingeſtort, ten uytvoer gebragt heeft, levende in een geduerig gebed en handel met haeren God, door den welken ſy ſoo groote vlammen van liefde gekregen heeft, dat ſy meer ſcheen eenen Engel als eenen menſch, meer te leven in eenen Hemel, als op de aerde. En gelyk God haer verkoren hadde niet ſoo ſeer voor haer eygen zelven, als tot ſaligheyd van andere, begon hy haer te voorkomen met ſoo verhevene jonſten, dat haeren Naem en Heyligheyd verbreyd wierd door heel het Land, ſoo dat men haer gemeynelyk noemde *de Heylige van Bourgogne.* In het gebed trok God haere ziele ſoodanig tot hem, dat heele uren en uren, dagen en dagen, haer lichaem ſonder werkinge of gevoelen zynde, ſy niet en wiſt, wat ontrent

haer gebeurde: de Susters en andere persoonen die het geluk hadden van haer in desen staet te sien, getuygen ons eenpaerlyk in hunne agter-gelaeten schriften, de wonderheden van dese ongeestingen, die sy voor hunne oogen gesien hebben.

Daer by gaf God haer de gave van Mirakelen, het Convent van Besançon wierd den gemeynen toevlugt van alle die in nood waeren, versoekende de gebeden van Coleta, door welke sy geholpen wierden. Verscheyde dooden zelfs heeft sy hier tot het leven verwekt, wiens beschryvingen in haer leven te vinden zyn, en die door veel getuygen, die het gehoort en gesien hebben, bevestigt worden, en die door heel het Land bekent waeren. De menigvuldigheyd van dese wonderheden, die de hand Gods in Coleta dede uytschynen voor de wereld, was eene van de sterkste beweeg-redenen, waerom menigvuldige dogters van den eersten adel en treffelyke familien, niet alleen van Besançon; maer ook van andere steden tot haer quamen, versoekende in haere Reforme te mogen aenveert worden, soo dat het Klooster van Besançon, niet tegenstaende syne grootheyd, niet meer bequaem en was hun alle te omvatten. Waerom de Salige Moeder begon te denken, om dit werk van God te verbreyden tot andere plaetsen en steden daer syne voorsienigheyd haer zoude geleyden.

Terwylen dit Boeksken maer een kort

begryp en is van haer leven, zoude het te lang zyn alle de wonderheden, die in het ſtigten van ſoo vele Kloosters gebeurt zyn, hier op te haelen: alleen moet men verwonderen hoe dat eene teere jonge Maget, van geringe familie of geborte, profeſſie doende van eene uytterſte armoede, heeft konnen de Princen van het land ſoodanig bewegen, dat ſy door brieven en Geſanten deſe gelukſalige Maget ten allen kanten verſogten, en als praemden, om onder hun gebied te komen, en door nieuwe Kloosters deſe heylige Reforme in te brengen, 't en zy dat wy erkennen dat de kragt Gods hier in ſienelyk mede-vrogt.

De Doorlugtige *Margarita van Beyeren*, Hertoginne van Bourgogne, door de Mirakelen en heylig leven, die ſy van de Salige Coleta gehoort hadde, en nog dagelyks hoorde, en inwendelyk door Gods wondere ſchickingen beweegt zynde, ſond haeren eerſten Hof-Meeſter *Guiliaume de Vienne*, Gouverneur van het Franche Comté naer Beſançon, om Coleta te verſoeken naer Dyon te komen, om met haer te handelen, en nieuwe Kloosters te ſtigten in haer gebied. 't Is door het toedoen en mede-werken van deſe Princeſſe, dat de Conventen van Auxone, Poligny en Seure (nu genaemt Bellegarde) op-gebauwt en geſtigt zyn. Deſe Hertoginne hadde ſoo groot betrouwen op de Heyligheyt van Coleta, dat ſy ſcheen ſonder haer niet te konnen zyn, haere gebe-

den en trooſt verſoekende in de ſwaere Orlogen van haeren Man met het Hof van Vrankryk, en beſonderlyk in ſyne droevige dood, als hy in't jaer 1419. te Montereau ellendelyk van het leven berooft wierd.

De Princeſſe *Maria* Hertoginne van Bourbon, den eerſten keer ſiende in haere Staeten deſe Dogter van Mirakelen, van wie ſy ſoo vele wonderheden gehoort hadde, wierd inwendelyk ſoo beweegt, dat ſy aenſtonds met conſent van haeren Man voor haer een Convent dede bauwen in haere Hoofd-ſtad Moulins. Den Hertog haeren Man overkomende, en ſiende COLETAM en haere Dogters in dit nieuw Couvent, was ſoo geſtigt in hun heylig leven, oodmoedigheyd, en ſtrengigheyd, dat hy haer niet en wilde uyt ſyne Staeten laeten gaen, ten zy dat'er nog een tweede Klooſter voor haere Reforme zoude gebauwt worden tot Aigue-Perſe, waer toe hy de onkoſten dede, en ſelver haer in poſſeſſie ſtelde. De Godvrugtigheyd van de Gravinne *van Nevers*, Swagerinne van den Hertog van Bourgogne, en hadde geene andere beweeg-redenen van doen, als de exempelen van haere Doorlugtige Gebueren, de Hertogen van Bourgogne en Bourbon, om van gelyke in haere Staeten van Nivernois een Klooſter voor de Reforme van COLETA te ſtigten: t'ſedert de dood van haeren man, die gebleven was in den ſlag van Azincourt in't jaer 1415, bragt ſy haeren weduwelyken ſtaet over in alle Godvrugtigheyd:

tigheyd; 't en was geen wonder dat sy siende den geest Gods, die in COLETA vrogt, terstond ingenomen wierd om haere Dogters te brengen tot Desize, eene Stad van haere Staeten, en aldaer een Klooster dede bauwen.

Den Hertog van Savoyen hadde nu verscheyde mael gesonden naer COLETA, om haer en haere Reforme te mogen hebben in syn Land: het wierd tyd om desen Hertog te voldoen; daerom schikte sy te vertrekken naer Chambery, alwaer hy syn Hof hielt. Alswanneer de Vicomtesse de Polignac eene uytterste begeerte hebbende om dese wonderbaere Maget te sien en te spreken, gekomen is tot Aigue-Perse, alwaer sy nog was, en haer verwilligt heeft eerst te komen naer haere Staeten, en eene plaetse te kiesen tot het bauwen van een Klooster: COLETA siende de Stad Puy naer haeren geest, heeft dese verkoren, alwaer de voorseyde Burg-Gravinne een Convent doen bauwen heeft, in 't welk eenige jaeren daer naer COLETA met eenige Religieusen gekomen is, en door den Bisschop der plaetse met de Clergie, en ontallyke menschen als Engelen onfangen zyn, tot grooten troost van de geseyde Vicomtesse.

Ondertusschen vertrok sy naer Chambery by den Hertog van Savoyen *Amadeus VIII*, den welken met groot verlangen haer was afwagtende: 't was genoeg haer gesien en gesproken te hebben om een Klooster te doen

bauwen tot Vevay in ſyne Staeten, 't welk aenſtonds in't werk geleyd wierd. Gelyk Vevay ſoo naer was aen Orbe, eene Stad toebehoorende aen de Princeſſe van Oranjen, gaf dit de gelegentheyd aen de geſeyde Princeſſe, een ander Klooſter voor de Reforme van COLETA aldaer te doen bauwen, met ſoo een milde devotie, dat ſy met'er daed getoont heeft, wat liefde en eerbiedigheyd ſy voor haer in haer herte droeg.

Den Graef de la Marche en Caſtres, ſchoon-Sone van den Koning van Napels, hadde den naem aengenomen van beſchermer der Reforme van COLETA, welken titel door den Paus *Nicolaus V.* daer naer beveſtigt is: ſyne liefde en bleef niet ledig, maer met toe-doen van den voorſeyden Koning ſtigtede hy de Conventen van Caſtres en Leſignan, in ſyne Staeten van Languedoc, en ſtelde haer in het beſit van het Convent van Beziers, alwaer de Reforme wierd ingebrogt.

Terwylen in Bourgogne, Savoyen, Languedoc, en andere aenliggende plaetſen alle deſe Klooſters gebauwt wierden, en de Reforme van COLETA ſoo grooten toe-loop hadde, was den roem van haere Heyligheyd heel de Chriſtene wereld door verbreyd. Dit was de reden die opgewekt hadde de Godvrugtigheyd van de Borgers der Stad Ghendt in Vlaenderen, om te verſoeken van den Paus *Martinus V.* eene Bulle, om te mogen ſtigten een Convent voor de Reforme van Co-

LETA, (God wonderlyk ſchickende, dat dit Convent ſoude zyn die geluckige plaetſe, in de welke ſoo Heylige Moeder zoude ſterven en begraven worden, en haere overblyfſelen zouden dienen tot trooſt en gemeynen toevlugt van alle bedrukte. Deſe Bulle wierd gegeven den 26. Junii 1427, en toe-geſonden aen den Abt van S. Winoxbergen als Pauſelyken Commiſſaris en uytwerker der zelve. Eene devote Weduwe van *Jan vanden Voerhaute*, met naeme *Helena Sclappers*, hadde hier toe gegeven den grond en de plaetſe, alwaer het Klooſter nog tegenwoordig te ſien is. Verſcheyde andere Heeren hielpen het Klooſter ſtigten: deſe worden genoemt in den eygenhandigen brief die de Salige COLETA hun toe-ſond: *Daniel de Varnewick*, *Jan Keerberg*, *Jan de Hot*, *Jaques de Baſſevelde*, *Jan de Onre*, *&c.* Ondertuſſchen het werk ging traegſaem voords door beletſelen en verſcheyde moeyelykheden, die'er voor vielen, ſoo dat men genootſaekt was den toevlugt te nemen tot den Hertog van Bourgogne Grave van Vlaenderen, door wiens geſag het Convent voltrocken is. Daer en was niet over als COLETA tot Ghendt te mogen hebben met haere Dogters: men ſchreef brief op brief om haer daer toe te verwilligen; maer uyt de antwoorde, die deſe Heylige Moeder ſchreef, en die nog bewaert wort, verſtont men dat het onmogelyk was alſdan te komen, om de oorlogen en perykelen van de wegen.

Soo dat het aengeloopen heeft tot het Jaer 1442, alſwanneer deſe Heylige Maget den 3. Oúgſt den eerſten keer binnen Ghendt quam met eenige Religieuſen, om beſit te nemen van dit nieuw-gebauwt Klooſter. Men kan peyſen met wat blydſchap en eere ſy onfangen is naer alle die bereydingen en lange verwagtinge.

Ondertuſſchen *Philippus den Goeden* Hertog van Bourgogne, en *Iſabella van Portugal* ſyne Huyſvrauwe, die de devotie en goedhertigheyd tot COLETA van hunne Moeder hadden ingeſogen, beweegden COLETA om te komen naer de Nederlanden, en aldaer haere Reforme in te bringen en te ſtigten, gelyk ſy gedaen hadde in Bourgogne. Sy hadden nu een nieuw Convent doen bauwen tot Heſdin, alwaer ſy dan hun Hof hielden: ſy praemden haer om te komen beſit nemen van het Klooſter; maer, gelyk te leſen is in den voorſeyden brief tot de Heeren van Ghendt, ſy moeſt uytſtel verſoeken van de Hertoginne om de perykelen van de wegen, tot het ſelve jaer 1442., als wanneer ſy eerſt naer Heſdin, en van daer naer Ghendt gekomen is. 't Was door den iever van de ſelve Hertogen, en de mildheyd van *Philippe de Saveuſe* eerſten Hof-Meeſter van de Hertogen, dat de Conventen van Amiens en Arrhas geſtigt zyn. Met een woord, 't is op deſe laetſte jaeren des levens van COLETA dat den Palz-Grave een Convent tot Heidelberg, en den Hertog van

Loreynen een ander Convent tot Pontamouſſon voor die ruchtbaere Reforme van Coleta deden op-bauwen.

Waer uyt alles blykelyk is dat t'ſedert God de heyligheyd van Coleta door de menigvuldigheyd van Hemelſche jonſten en Mirakelen ſoo kenbaer gemaekt hadde aen de wereld, ſy qualyk ruſte meer ende konde vinden, moetende reyſen van plaetſe tot plaetſe, om de begeerte der Princen te voldoen, hunne mildheyd in te toomen, op dat haere Conventen kleyn en oodmoedig zouden gebauwt worden, de Religieuſen, die ſy naer haeren geeſt gequeekt hadde in de nieuwe Kloofters te geleyden, viſiten te doen, om de ſtrenge onderhoudinge te doen ſtand grypen, met een woord ſorge te draegen voor ſoo vele zielen die aen haere ſorge bevolen waeren, en in ſoo vele en verre gelegen plaetſen verſpreyd waeren. Tuſſchen alle deſe bekomerniſſen die uytwendig waeren, bleef den Geeſt Gods in haer werken inwendelyk: geene mindere volmaektheyd en hadde ſy in het reyſen, als aen de voeten van Jesus knielende in haere bid-plaetſe. Niet een Convent was'er, 't welk ſy ſtigtede, of het diende als een voedſel, 't welk meer ontſtak en dede branden haere liefde tot God en iever voor ſyne glorie. Niet een Convent en was'er, 't welk hy ſtigtede, of God van ſynen kant zegende haeren arbeyd met eenige Mirakelen. In ſommige dede hy levende wateren ſpruyten uyt ſteen-rotſen

of plaetſen daer noyt water geweeſt en was; in andere geneeſde hy de ſieke op het aenkomen van COLETA; in andere bewaerde hy de Werk-lieden van haere Conventen in de openbaerſte perykelen des doods; met een woord daer en is niet een Convent, 't welk niet behouden en heeft de memorien van de wonderheden die God gedaen heeft, om de heyligheyd van deſe Maget, en de Religieuſen van haere Reforme aen de wereld kenbaer te maeken.

Hier van quam, dat het volk in groote menigte langs de landen en plaetſen alwaer ſy paſſeerde, op den weg vergaderde om haer te ſien, en haere hulpe en gebeden te verſoeken: ſy ſagen haer aen als de gebenedyde van God, en ſpiegel van alle heyligheyd. Als COLETA met eenige van haere Religieuſen gong naer Vevay, paſſeerden ſy niet verre van een Vrauw-Klooſter van het Orden van den H. *Dominicus:* de Religieuſen van dit Klooſter hoorende dat COLETA zoude paſſeren, quaemen haer al te gemoet, welke terwylen ſy vriendelyk omhelſde, was'er eene die niet en durfde naederen om de leelykheyd van haer aenſigt, 't welk door den kanker door-eten was: COLETA dit gewaer wordende, gong tot haer, en haer aenſigt kuſſende, genas dit op den zelven oogenblik in 't geſigt van alle die Religieuſen en menigvuldige menſchen, die God lofden in deſe heylige Maget, gelyk Suſter *Petrina de Balma* getuygt, die met haer was, en

't zelve geſien heeft. Soodanige wonderheden gebeurden om ſoo te ſpreken dagelyks, die in haer leven te vinden zyn.

Voorwaer wonderlyk is Godt geweeſt in de Salige Coleta die hy gebruykte als een inſtrument, door het welke hy ſoo vele zielen getroken heeft uyt het gewoel van de wereld, om aen hun herte te ſpreken in de eenigheyd, en hun te ſtellen voor de dolende wereld een exempel en mirakel van ſyne gratie. Hoe ſtrenge de Reforme van Coleta was, in een gedurig vaſten, in eene aldernauwſte armoede, in eene aldergrootſte vervremtheyd van den wereldſchen handel, in gedurig gebed by dage en by nagte, in koude en ongemacken, altyd met bloote voeten, zelfs in de bytende koude, en andere ſoodanige ſtrengigheden die men nog hedendags ſiet onderhouden van haere Kinderen, deſe haere Reforme nogtans hadde ſoo grooten toeloop, zelfs van edele, ryke en teere Maegden, die door den geeſt Gods, die in Coleta alle deſe wonderheden dede, wierden opgewekt, dat de wereld verbaeſt ſtond. Onder haere Dogters ſag men verſcheyde Princeſſen, als twee Dogters van *Jacques de Bourbon* Koning van Napels, eene Princeſſe van Savoyen, en eene Princeſſe van Beyeren, Suſter en dogter van de Paltz-Gravinne, eene Gravinne van Valentinois, eene dogter van den Hertog van Nemours Grave de la Marche en Caſtres, en menigvuldige andere van den eerſten adel van Bourgogne,

die hunne Staeten, rykdommen, en al dat de wereld en hunne geborte met overvloedigheyd opofferde, met blydschap verlieten, om onder de bestieringe en naer de exempels van COLETA God alleen te soeken, God alleen te dienen, en door liefde hem alleen aen te hangen buyten het geruchte van de wereld.

IV. CAPITEL.

Deugden die in de Salige COLETA *besonderlyk hebben uytgeschenen.*

ALL is het saeken dat de Salige COLETA eenen spiegel was van alle deugden ende volmaektheyd, gelyk sy heel haer leven genoegsaem betoont heeft, sy heeft nogtans uytgeschenen in eenige besondere deugden die haer schenen eygen te zyn. En voorwaer terwylen alle Christelyke deugden, die ons aengenaem aen God maeken, hunnen oorsprong nemen uyt de liefde; 't en was geen wonder dat sy de Christelyke deugden in soo verheven trap besat, wiens herte door de liefde tor Godt soodanig onsteken was. Dese liefde hadde sy van jongs af gewaer geworden op het eerste licht, 't welk sy kreeg van de Godheyd; en gevoelde haer jong herte door eene besondere genade van God jae-

gen, en door ſoete driften opklimmen tot haeren God, wiens volmaektheden ſy nog niet en kende. Deſe liefde-driften groeyden aen met de jaeren, door de geduerige oeffeninge van het gebed, in het welke ſy meer en meer kenniſſe en ondervindinge kreeg van de oneyndige ſchoonheyd en volmaektheden van haeren Schepper; ſoo dat ſy ten leſten ſoo geweldig wierden, dat het in haere magt niet en was deſe in te hauden, maer borſten uyt in ſugten, traenen, en roepen.

Dit gebeurde beſonderlyk in het onfangen van het Alderheyligſte Sacrament des Autaers: voor de Communie waeren haere traenen en ſugten ſoo overvloedig door het aenmerken van de oneyndige Majeſteyt Gods en haere verworpentheyd, dat alle die haer ſaegen of hoorden, beweegt wierden tot medelyden en devotie: naer de Communie was ſy gemeynelyk ſoo verſlonden in God, dat ſy uren en uren onberoerlyk was, ſonder gebruyk van uytwendige ſinnen, haere inwendige en haer herte als beſwykende door den brand van liefde. Daerom ſogt ſy altyd in het Miſſe te hooren ofte te Communiceren alleen te zyn, buyten het geſigte der menſchen, zelfs van haere Suſters, om de volle togten te konnen geven aen haere liefde, droef zynde als ſy beſpied wierd, gelyk dikwils gebeurde.

Deſen brand van de liefde nam ſyn voedſel uyt de beſondere devotie die ſy hadde tot het lyden van haeren Saligmaeker. Hier

van ſpreekt Suſter *Petrina de Balma*, die vele jaeren met haer gereyſt en geleeft heeft, in haere agtergelaeten getuygeniſſen in deſer voegen: " Sy heeft my eens bekent, dat van " jongs af met haer gegroeyt was eene teere " beweginge van medelyden tot het lyden " van CHRISTUS, welke ſy van haere Moe- " der geleert hadde. Vervolgens in alle wer- " ken die ſy dede, quam dit gepeys haer te " vooren, en trok diepe ſugten uyt haer " herte, en overvloedige traenen uyt haere " oogen. Seer dikwils vertrok ſy haer van " alle geſelſchap, en haer ſluytende in haere " Bid-plaetſe, gaf ſy den vollen toom aen " haere ſugten en traenen, gedenkende de " tormenten van haeren alderſoetſten Bruy- " degom; beſonderlyk op de vrydagen, alſ- " wanneer ſy van 's morgens ten ſes uren " tot 's avonds ten ſes uren in deſe overden- " kingen volherdede. Dit getuyge ik geſien " te hebben. Maer en kan met geene woor- " den uytleggen, met wat eenen overvloed " van traenen en geweldige ſugten ſy over- " bragt de dagen van de goede Weke, in " de aenmerkinge van de Wonden van hae- " ren menſch-geworden God. Ter dier oor- " ſaeke hebbe ik haer in het Convent van " Beſançon dry dagen en nagten ongeeſt " geſien ſonder eten of drinken, ſonder een " woord te ſpreken." Dit getuygt deſe ge- trauwe mede-Geſellinne en lieve Dogter van deſe Heylige Moeder, daer by voegende andere wonderheden die ſy geſien heeft, be-

ſonderlyk hoe God uyt liefde haer mededeylde de pynen en ſmerten, die hy in het ſterffelyk lichaem geleden heeft voor den menſch, welke ſy met alle blydſchap van haer herte t'ſynder liefde aenveerde, en met kloekmoedigheyd onderſtont.

Uyt deſe haere liefde tot God quam voorts dien onbeſchryvelyken iever voor de glorie van haeren God. Geenen arbeyd, geene moeyelykheden, geene perykelen en waeren bequaem deſen iever uyt te bluſſchen, als ſy maer en konde alle ſchepſelen brengen tot kenniſſe en liefde van den Schepper. God hadde geſchikt deſe H. Maget te gebruyken tot onderſtand van ſyne Heylige Kerke in de Kerk-vergaederinge van Baſel. 'Tis aen de Chriſtene wereld bekent, dat deſe Kerk-uergaederinge wettelyk is begonſt door ordre van den Paus *Martinus V*, beveſtigt door den Paus *Eugenius IV.* ſynen opvolger, in de welke den Cardinal *Julianus* door de Pauſelyke magt geſtelt was het Opper-hoofd ofte Preſident: maer daer naer eene andere Kerk-vergaederinge beroepen zynde tot Ferrarien door den Paus *Eugenius*, heeft deſe van Baſel veroorſaekt eene droevige ſcheuringe in de Heylige Kerke, ſoo verre, dat ſy den wettigen Paus afſtellende, eenen onwettigen Paus verkoren hebben *Amadeus* Hertog van Savoyen onder den naem van *Felix V.*

Tuſſchen deſe troubels en verwerringen COLETA weenende, en God te voet vallen-

de, door haeren iever die sy hadde voor de glorie van haeren God, heeft met brieven aen den Presidént den Cardinal *Julianus* soo veel te wege gebragt, dat hy Basel met vele andere Bisschoppen verlaetende, sig begeven heeft onder het wettelyk Concilie van Ferrarien, om de authoriteyt van den wettelyken Paus *Eugenius* voor te staen, en heeft hier door het gesag van de Kerk-vergaderinge van Basel om verre gesmeten. De eygen-handige brieven van den geseyden Cardinal *Julianus* tot COLETA uyt Basel worden nog hedendaegs bewaert in het Convent van Besançon, door welke hy haer noemt syne Moeder, en hertelyk versoekt haere gebeden.

Ondertusschen den Cardinal *Julianus* vertrocken zynde, hadden de overblyvende Prelaten in het soo genoemt Concilie van Basel den Hertog van Savoyen voor Paus gekosen, en alsoo eene nieuwe scheuringe begonst in de Heylige Kerke. God kennende den iever van COLETA vermaende haer inwendelyk, en praemde haer uytwendelyk door Mirakelen desen Hertog te gaen spreken, om den peys te erstellen in de Heylige Kerke. COLETA was bekent aen desen Hertog *Amadeus*, hy hadde voor haer veel ierde en eerbiedigheyd, en hadde voor haer en haere Reforme een Convent doen bauwen tot Vevay in syne Staeten: sy gong dan naer Lausane, alwaer hy was, sy vermaende en dreygde hem in den naem van

God het Pausdom af te leggen, en heeft hem soo wel beweegt, dat hy van dan af niet en wilde naer Basel weder-keeren, niet tegenstaende het geduerig versoek van syne aenhangers: en al is't dat hy nog eenigen tyd dese weerdigheyd bleef behouden, 't en was maer om de gelegentheyd te vinden, van dit te konnen afleggen met eene maniere, die aen soo grooten Prince zoude betaemen: want soo haest synen peys met den Paus gemaekt was, heeft hy met'er daed het Pausdom af-geleyd.

Haeren iever voor de glorie Gods dede sy ook besonderlyk blyken in de uytterste begeerte die sy hadde tot te bekeeringe der sondaren, wenschende alle menschen tot God te brengen en hunne saligheyd. Sy beweende de sonden des werelds soo bitterlyk voor de oogen van God, al of het haere eygene geweest hadden. Aen den Heyligen *Vincentius Ferrerius* hadde God veropenbaert hoe dat Coleta aen de voeten van syne Majesteyt lag, geduerig biddende, en versoekende bermhertigheyd en bekeeringe der sondaeren: waerom den zelven Heyligen Man gekomen is uyt Arragon in Spanjen naer Vrankryk, om dese Heylige Maget te sien en te spreken: en hoorende en siende haere volmaektheyd en de wonderheden, die God in haer dede, versogt hy, dat sy door haer vermogen by den Heere hem wilde helpen in de bekeeringe der sondaeren: en terwylen hy langs de Landen en Steden met eenen

ongeloovelyken iever geduerig predikte de boetveerdigheyd, ſy by den throon Gods zoude blyven, om te verſoeken de ſtraelen der gratie over de blinde herten der ſondaeren.

Als COLETA eens met traenen en vierigheyd des geeſts de glorieuſe Moeder Gods MARIA verſogtede, dat ſy by haeren Sone wilde voorſpreken, en haere kranke gebeden helpen voor de bekeeringe der ſondaeren, is de Alderheyligſte Maget haer verſchenen met eene ſchotel vol bloed en leden, als van een gekapt kindeken, en toonende haer dit treurig vertoonſel, ſeyde haer: *Hoe wilt gy dat ik voor hun ſpreke, die mynen Sone door hunne ſonden dagelyks in meer ſtucken kappen, als gy in deſe ſchotel verthoont ſiet.* Welke woorden haer herte als deden beſwyken, en nog meer haeren iever voor de ſondaers onſtak. De afbeeldſels van COLETA zyn van ouds in deſe gedaente geſchildert geweeſt, om haere beſondere liefde tot de ſondaers uyt te drucken.

Dies aengaende vertelt *Joannes Nider* (a), een geleert Man uyt het Orden der Predikheeren, die ten tyde van de Salige COLETA geleeft heeft, dat hy eens zynde tot Nurembourg in de vergaderinge der Duytſche Princen, den Ambaſſadeur van den Hertog van Savoyen heeft hooren vertellen, dat als de Salige COLETA in het Graefſchap van Geneve eens langs de ſtraeten gong, eene me-

(a) Form. l. 4. c. 9.

nigte van volk op de beenen was om haer te ſien: onder andere was'er eenen ſpot-vogel, die door het volk dringende, quam voor de Heylige Maget, haer ſeggende: *Indien gy ſoo groote Heylige zyt, gelyk dit volk meynt, maekt my ook eenen Heyligen.* Coleta de wulpsheyd en ongebondentheyd ſiende van deſen Menſch, en door medelyden beweegt zynde, ſloeg haere oogen en handen naer den Hemel, en dede een kort gebed, waer door deſen guygelaer aenſtonds ſoo verandert wierd, dat de genade Gods hem inwendig raekende, hem de traenen uyt de oogen trok voor al het volk, en aenſtonts de wereld verlaetende, en in de ſtrenge Reforme der Minderbroeders, gezeyd *Coletanen*, aenveert zynde, heyliglyk geleeft en geſtorven is.

Coleta was uyt'er nature begaeft met eene welſprekentheyd, die haer bequaem maekte, om in alle reſpect te handelen met alle ſorten van menſchen; maer gelyk de liefde Gods en iever voor ſyne glorie inwendelyk haer herte onſtak, wierd deſe naturelyke welſprekentheyd ſoo verheven, dat ſy met haere woorden als vierige pylen de herten doordrong, en de traenen trok uyt de oogen van die haer hoorden. Dit heeft gebleken in de bekeeringe van *Jacobus de Bourbon* Koning van Napels. Deſen Koning hadde eerſt getrauwt geweeſt met *Beatrix van Navarre*, van welke hy dry Dogters gewonnen hadde; en is daer naer ertrauwt

met *Joanna* Koninginne van Napels, welk tweede hauwelyk voor hem ſeer ongeluckig was ter oorſaeke van het ongeregelt leven van *Joanna*; waer door hy Napels verlaetende, gekomen was in de Landen van den Hertog van Savoyen.

COLETA hadde nu eene Dogter van den geſeyden Koning met ſyne toeſtemminge onfangen in haere ſtrenge Reforme, waer over ſy den Koning ſchryvende, mengelde eenige linien van haeren geeſt, over de ydelheyd en onſtandvaſtigheyd van de wereld: waer door den Koning ſoo getreft wierd, dat hy deſe wondere Maget van heyligheyd en mirakelen quam beſoeken tot Vevay, vergeſelſchapt van ſyne twee andere Dogters, ſynen naturelyken Sone *Claude D'aix* de Bourbon, ſynen Schoon-Sone den Grave van Armagnac, en den Hertog van Savoyen. COLETA ſig vindende in't geſelſchap van ſoo veel magtige Princen, onfong hun met alle eerbiedigheyd, en door den Geeſt Gods gedreven zynde, begon met ſoo ieverige woorden de ydelheyd en onſtandvaſtigheyd des werelds, en het geluk van de eeuwige goederen voor te ſtellen, dat heel dit Doorluchtig Geſelſchap als met vierige pylen doorſchoten wierd, en een vaſt beſluyt namen van de uytwendige en inwendige gratie te volgen.

Want de tweede Dogter van den Koning de wereld verlaetende, volgde haere Suſter in de ſtrenge Reforme van COLETA. Den

Koning zelver nam een beſluyt alles te verlaeten, en 't Orden aen te nemen van den H. *Franciſcus*, onder de Reforme der Minder-Broeders *Coletanen*; maer terwylen ſyne Huys-Vrauwe *Joanna* nog leefde, aenveerde hy den derden Regel van Penitentie, belovende Religieus te worden indien God hem liet leven naer ſyne Huys-Vrauwe, gelyk hy ook gedaen heeft: want naer negen jaeren in eenigheyd en werken van boetveerdigheyd te Vevay overgebragt te hebben, heeft ſyne Profeſſie tot Beſançon gedaen in het geſeyde Orden der Minder-Broeders, en naer dry jaeren heyliglyk geſtorven in de tegenwoordigheyd van COLETA in 't jaer 1438, en is aldaer begraeven in eene ſchoone Capelle die hy hadde doen ſtigten. *Claude de Bourbon* ſynen Sone, door het exempel van ſynen Vader aengemoedigt zynde, heeft hem gevolgt en het ſelve Orden aengenomen, ſtervende in het Convent van Dole, korten tyd naer ſyne Profeſſie. Den Hertog van Savoyen en was niet min beweegt door den Geeſt Gods die in COLETA ſprak: want gelykerwys hy korten tyd daer naer ſyne Staeten verlaeten heeft, die overſtellende aen ſynen Sone en ſig vertroken heeft in de eenigheyd van Ripailles, gelyk in de Hiſtorien bekent is, is 't wel te peyſen, dat hy dit beſluyt genomen heeft door den iever van COLETA, en de exempelen die hy voor ſyne oogen geſien hadde.

Olivier de la Marche, eerſten Hof-

Meester van *Philippe* Ards-Hertog van Oostenryk, die ten tyde van de Salige Coleta geleeft heeft, in synen Memorie-Boek gedrukt tot Lions 1561, handelende van de wondere bekeeringe van *Jacobus de Bourbon*, Koning van Napels door het toedoen van Coleta, getuygt, dat hy nog jong zynde, gesien heeft desen Koning passeren langs de stad Pontarly in eene soo oodmoedige gestelteniſſe, dat hy de traenen trok uyt de oogen van menige menschen: hy wierd gedregen, segt hy, (a) op eene mestberrie, gekleed met een grof habyt, en omgort met eene koorde, rustende op een slegt gescheurt oorkussen. De Magistraten en Geestelykheyd waren hem tegengekomen, tusschen eenen overvloed van volk, die alle verslagen waeren in de oodmoedigheyd van desen Koning, die in de jeugt van syn leven wel gemaekt van leden, wit en schoon van aensigt, vriendelyk van wesen, vergesselschapt met eenen treyn van meer als twee hondert Peerden, Draeg-stoelen, Wagens, en soo voords, die met syne bediende in alle kostelykheyd agtervolgden, sulke openbaere teekenen van boedveerdigheyd aen de wereld vertoonde. Dese en soodanige bekeeringen waren de uytwerksels van den iever en traenen van Coleta, die sy dag ende nagt stortede voor de sondaers aen de voeten van haeren God.

Onder andere deugden die in de Salige

(a) Lib. 1. c. 1. fol. 77.

COLETA hebben beſonderlyk uytgeſchenen, is ook geweeſt de oodmoedigheyd, dien grond-ſteen van alle deugden: Deſe was ſoo eygen en diep gegrond in het herte van deſe H. Moeder, dat het te verwonderen is, hoe eenen menſch ſoo voorkomen van God, ſoo geëert van de wereld, in ſoo groote agtinge by de Princen, tuſſchen ſoo menigvuldige Mirakelen die God door haer dede, heeft konnen ſoo kleyn gevoelen hebben van haer eygen zelven, dat ſy in haere eygene oogen niet en was als eene onnutte Dienareſſe en Sondareſſe voor God. In eenen van haere brieven die ſy ſond naer haeren Biegt-Vader, en die tot Auxone bewaert word, ſchreef ſy deſe woorden: Ik bevele u myne arme ziele, de armſte van heel de wereld: Eylaes! wat zal ik doen? waer zal ik bevaeren voor den Opperſten Regter? Voorwaer ik en durve niet peyſen op myne ſchrickelyke ſonden, want ik zoude reden hebben van alle kleynmoedigheyd, &c. Dit waeren de gedagten van deſe heylige en verhevene Maget. Als ſy tot Poligny eene doode tot het leven verwekt hadde, in het by-zyn van menigvuldige menſchen, bleef ſy dry dagen opgeſloten in haere Bid-pladtſe, ſonder te durven verſchynen voor het aenſigt zelfs van haere Suſteren, aen welke ſy daer naer willende ſpreken, en konde niet als met traenen. De Mirakelen die God door haer dede, ſchreef ſy toe of aen de voorſpraeke van de Alderheyligſte Maget MARIA, tot wie ſy

eene alderteerſte devotie hadde, of aen het betrauwen en goeden ſtaet van die geneſen wierden. Sy en wilde niet genoemt worden als Suſter COLETA, zynde haer ſeer pynelyk als men haer Abdiſſe ofte Overſte noemde: Daerom ſtelde ſy in alle Conventen die ſy ſtigtede andere Abdiſſen, aen de welke ſy met de andere Religieuſen onderdanig was.

Uyt deſen geeſt van oodmoedigheyd quam voords haeren iever voor de armoede: kleyne en leege Conventen waeren naer haeren wenſch; men konde die niet kleyn en arm genoeg bauwen volgens haeren Geeſt. Kleyne Cellekens, kleyne plaetſen, venſters van papier of lynwaet, armen huyſraed van aerde-werk of haut, verſlete kleederen, grove doeken waeren ſeer gemeyn aen COLETA en alle de Suſters van haere Reforme, gelykmen nog hedendags ſiet. Als ſy ſomwylen moeſte herbergen ofte verblyve in ſchoone Huyſen ofte Paleyſen, was ſy ſeer beſchaemt, en durfde qualyk haere oogen opſlaen naer dien pracht van de wereld, zynde meer content in een arm hutteken, toonende alſoo dat ſy niet gemeyns en hadde met de wereld, terwylen haeren handel met God alleen was in den Hemel.

V. CAPITEL.

Salige dood van de Salige Coleta.

NAer dat de Salige Coleta nu ontrent de veertig jaeren beſteed hadde in de glorie van haeren Schepper te vervoorderen, en ſoo vele zielen te brengen tot ſyne liefde, door de onderhoudinge van haere ſtrenge Reforme, alwaer ſy haere Religieuſen geleert hadde te leven als Engelen in een ſterfvelyk lichaem. Naer dat ſy nu ſeventhien Kloosters van Suſteren van nieuws op-gebauwt, en verſcheyde andere ſoo van Mans als Vrauw-perſoonen van het Orden van den Heyligen *Franciſcus* gereformeert hadde en vervult met Religieuſen van haeren geeſt, die bequaem zouden zyn, deſe haere Reforme in alle Chriſtene Landen de wereld door te verbreyden, is den tyd gekomen, op welken God haeren arbeyd en liefde heeft willen vergelden met eene altyd-duerende Glorie.

God hadde haer lang te voren haere dood veropenbaert, gelyk ſy genoegſaem te kennen gaf in verſcheyde gelegentheden. Sy quam hier toe van Heſdin naer Ghendt den 6. December van 't Jaer 1446. met ſommige Religieuſen, onder welke was *Iſabella van*

Beyeren Suſter van den Paltz-Grave. Hier verbleef ſy heel den Winter, en alſoo tot Arrhas een nieuw Convent geſtigt wierd, en men haer vraegde, of ſy niet en ſchikte daer naer toe te gaen, antwoorde COLETA: *Ik zal daer gaen is't niet in myn leven, ten minſten naer myne dood:* wondere voorſegginge, die men niet en verſtont in dien tyd, maer waer van de waerheyd gebleken heeft daer naer: want als in het Jaer 1577. in de Stad van Ghendt de Ketters de overhand hadden, en de Religieuſen hunne Conventen gedwongen waeren te verlaeten, hebben de *Arme Clariſſen*, de Kinderen van COLETA, het lichaem van hunne Moeder mede-gedragen naer Arrhas, en zyn aldaer gebleven, tot dat de troubelen geeyndigt zynde, ſy met het zelve zyn weder-gekeert ontrent de acht jaeren daer naer.

De Salige COLETA wetende dan dat haeren tyd aenſtaende was, heeft veerthien dagen voor haere dood, nog geſont zynde, haere Suſters by een geroepen in het Capitel, en aldaer hun haere aenſtaende dood openbaerende, heeft hun tot het Religieus leven, en het ſtreng onderhouden van hunnen Regel en Beloften vermaent en aengemoedigt, met ſoo eenen drift des geeſts, en teerheyd van haer herte, dat ſy de traenen trok uyt de oogen van alle haere kinderen. Sy voorſeyde hun ook, dat ſy niet en moeſten verwagten eenige voordere vermaningen of woorden in haere dood, want het dan den

tyd zoude zyn van haer met God alleen te bekomeren.

Den 26. February van het jaer 1447. begon sy te gevoelen de kragten van haer lichaem door siekte te verminderen; waerom sy de HH. Sacramenten onfangende tusschen eenen overvloed van soete traenen, af-scheyd nam van haere Susteren, en nu geene sorge meer hebbende voor iet, dat in de wereld was, begaf sy haer teenemael tot God haeren Bruydegom, hem aenbiddende voor hem met blydschap lydende, en naer hem versugtende. Van desen dag af tot den 4. Maerte wilde sy in haere bid-plaetse, volgens gewoonte, Misse hooren, slepende door haeren iever haer krank lichaem, om haeren God te aenbidden, en syne tegenwoordigheyd te genieten in het Alderheyligste Sacrament des Autaers, verdobbelende de vierige togten van haer herte tusschen eenen overvloed van liefde-traenen. Desen zelven dag nu Misse gehoort hebbende, heeft sy haer begeven naer haer arm beddeken, niet beter of gemackelyker voorsien in haere doot als het in haer leven geweest was, seggende dese woorden: *dit is myne laetste rust-plaetse*, sy schikte haer en haere kleederen hier op in alle zeegbaerheyd, sy leyde de swarte wyle, die den Paus in haer Profes haer hadde aengedaen op haer hoofd, en haere oogen en mond sluytende sonder voorder eenige woorden te spreken, heeft sy in dese gestelteniste acht-en-veertig uren lang gebleven in haeren

God verſlonden en naer hem verſugtende. 't Was nogtans ſeker dat ſy niet en was buyten het gebruyk van haer verſtand door het geweld van de ſiekte, want als de Suſters uyt medelyden van haere pynen, een pluymen Oorkusken onder haer hooft ſtaken, gaf ſy terſtont teeken dat men dit zoude weg-nemen, willende ſterven in de uyterſte armoede en ſtrengigheyd, gelyk ſy geleeft hadde. Wat ſoeten handel van COLETA met God, wat ſoete beſoekingen en trooſt van God aen COLETA in deſen tyd gebeurt zyn, is aen God kenbaer en ſyne Engelen, alleenelyk konnen wy uyt den brand van haere liefde, die ſy altyd tot God in haer leven betoont heeft, en van den anderen kant uyt de menigvuldige jonſten en buyten-gewoonelyke gratien, met de welke God heel haer leven lang COLETAM voorkomen heeft, een beſluyt trecken dat deſe niet vermindert, maer tot den hoogſten trap geklommen zyn in haere dood. Terwylen deſe Salige Moeder aldus ſnakende was tot haeren Beminden, verſcheen den ſeſden Maerte, ten acht uren 's morgens, alle haere lieve Kinderen de Religieuſen van het Convent van Ghendt, met haeren Biegt-vader P. *Petrus à Vallibus*, en ſynen Mede-geſel P. *Franciſcus Claret* waeren daer ontrent, als wanneer het God belieft heeft ſyne Bruyd te onſlaen van de de banden van het ſterfvelyk lichaem, en haere ziele te nemen tot hem, om haer te geven den eeuwigen loon voor haeren iever

en arbeyd, die ſy voor de glorie van haeen Schepper aenveert hadde. Sy is geſtorven oud zynde ſes-en-ſeſtig jaeren, ſeven weken, en vier dagen, zynde den 6. Maerte van 't jaer 1447. op het zelve jaer, maend ende dag, als binnen Roomen gekoſen wierd tot Paus *Nicolaus V.*, onder wie de ſcheuringe van de H. Kerke een eynde genomen heeft, en waer af t'ſedert den Alderhoogſten ſyne Kerke bevryd heeft.

De droefheyd en traenen van alle haere Religieuſen waeren ſoo overvloedig, dat ſy niet en wiſten wat ſy deden: ſommige ſpraeken tot haer al of ſy nog leefde, andere kuſteden haere handen en voeten, andere loſden God in ſyne wonderheden, andere verſogten haere gebeden, met een woord heel het Klooſter was onſtelt om het verlies van ſoo lieve en heylige Moeder. Onder andere was Sr. *Iſabella van Beyeren*, die Coleta met haer naer Ghend genomen hadde, ſchier ontrooſtelyk, want ſy beminde haer meer als een kind haere Moeder: waerom ſy ook ſchreef aen haeren Broeder den Paltz-Grave, van haer te willen laeten tot Ghendt woonen, om te leven, te ſterven, en begraven te worden aen de voeten van haere Moeder, niet konnende nog willende van haer geſcheyden worden: gelyk ook gebeurt is.

Het lichaem van de Salige Coleta bleef met de dood-verwe twaelf uren lang; welke gepaſſeert zynde, veranderde het in eene

wonderbaere ſchoonheyd en klaerheyd, zynde wit als ſneeuw, en de aderen blauw als azur: alle de lidmaten wierden ſagt en geboogſaem al of ſy nog leefde, gevende van hun eenen alderſoetſten maer onbekenden en hemelſchen geur, die heel het Klooſter vervulde. De achtbaerheyd van haere heyligheyd, die heel de Chriſtene wereld door verbryt was, was ook de oorſaeke, dat ſoo haeſt de maere van haer overlyden de ſtad van Ghend vervult hadde, ontallyke menſchen van alle ſtaeten en conditien gekomen zyn naer het Klooſter, om dit heylig Lichaem, 't welk in den Choor der Religieuſen voor de trailjen gebragt was, te ſien en te eeren. Het gewoel en gedrang des volks was ſoo groot, dat men verpligt is geweeſt den muer nevens de Kerke te doorbreken, op dat de menſchen langs den eenen kant inkomende, langs den anderen zouden konnen uytgaen, om het gewoel des volks te konnen verminderen. Dry dagen agter een, wierdender dry Miſſen geſongen; eene van den H. Geeſt, eene van de alderheyligſte Maget MARIA, en de derde voor de overledene Zielen. Naer welke dit H. Lichaem begraven wierd onder den blauwen Hemel, in het gemeyn Kerk-hof, ſonder kiſte of anderen pragt, gelyk COLETA in haer leven wel uytdrukkelyk gewilt en bevolen hadde.

Dien oneyndigen God, die aen COLETA ſoo vele jonſten in haer leven gedaen hadde, en ſoo groote magt van mirakelen en won-

derheden gegeven, heeft haere heyligheyd naer haere dood willen openbaeren, niet alleen door vele wonderheden en openbaeringen, die in haere verre afgelegene Conventen geſchied zyn, en waer door haere Suſters de dood van hunne H. Moeder gewaer wierden, maer ook door vele wondere geneſingen en Mirakelen, die God door haere voorſpraeke ten allen kanten gedaen heeft, welke in't lang en breed in haer leven te vinden zyn, en waer van verſcheyde publike Inſtrumenten gemaekt zyn, welkers Originele in het Klooſter der *Coletinen* tot Ghend nog hedendags bewaert worden.

VI. CAPITEL.

Verſcheyde verheffingen der heylige Reliquien van de Salige Coleta.

ALs dit H. Lichaem nu weynige jaeren gelegen hadde onder den blauwen Hemel, in 't midden van het gemeyn Kerk-hof, van het Klooſter van Ghend, de Religieuſen ſiende dat God ſoo vele wondere en bovennaturelyke geneſingen door haere voorſpraeke begon te doen, hebben over haer graf doen maeken een kleyn Capelleken, en de begraef-plaetſe gedekt met een houten deckſel: Alſoo heeft het gebleven tot het jaer 1492. vyf-en-veertig jaeren en half, naer

dat het begraven was; als wanneer door het conſent en toedoen van de Overheyd des Orden het ongraven is geweeſt. Men heeft de aerde weg-genomen, en het H. Lichaem ondekt. Men vond al het vleeſch verteert; maer alle de gebeenderen aen malkanderen in ſchoone drooge aerde, niet tegenſtaende het daer ſoo lang in dien natten grond gelegen hadde. Men volde van de aerde, die naeſt aen het lichaem geweeſt hadde, en in de welke het vleeſch en bloed verteert was, vier manden, welke aerde men daer naer leyde in eenen vierkanten gemetſten put, aen het hoofd-eynde van het graf. Alle deſe heylige Gebeenderen uytgenomen zynde, heeft men die geſuyvert, en de aerde afgeſchrept met houte meſſen, welke afgeſchrepte aerde men in dooſen bewaert heeft tot trooſt van de Religieuſen in verſcheyde Conventen. Men dede maeken eene loode kiſte met een dekſel, in welke de geſuyverde Reliquien eerbiedelyk geleyd wierden. Men dede in de plaetſe daer het gelegen hadde, metſen een graf, van binnen beſet met verloode tegels. In de zelve plaetſe, daer het heylig Hoofd gelegen hadde, leyde men van onder eenen blauwen ſteen, ende men metſte daer boven een vierkant gat tot boven toe, het welk nog hedendags dat wonder putjen is, in 't welk God op tyden en ſtonden, als 't hem belieft, een alderklaerſte en ſchoon water geeft, tot trooſt van de Religieuſen, die dit met ſorge vergaderen. In dit gemetſt

graf wierd geleyd de loode kiſte met dit heylig Lichaem, ruſtende op yſere baeren, ſoo nogtans dat het eenen voet of daer ontrent onder de aerde bleef.

Ondertuſſchen terwylen den Graf-ſteen, niet tegenſtaende alle neerſtigheyd, niet en konde in een geheel jaer gemaekt worden, God dit ſoo ſchikkende, en waren de Religieuſen niet geruſt: en hoorende van ſyne Hoogweerdigheyd den Biſſchop van Cameryk *Henricus de Berges*, die ſyne Suſter Religieuſe *Coletane* in het Convent van Ghend quam beſoeken, hoe hy de gebeenderen van ſynen Groot-Heere, die van het H. Land komende, te Baſel geſtorven en begraven was, hadde doen ongraven, die in Rynſchen wyn geſuyvert hadde, en medegebragt om in het graf van ſyne Familie te begraven; hebben de Religieuſen dit met blydſchap aenhoort, al of het van God hun geſeyt wierde, en ſchreven aen hunne Overheyd, om de Reliquien van hunne heylige Moeder op deſe maniere nog meer te mogen ſuyveren, en met meerder eere en weerdigheyd te bewaeren. Hunnen Overſten P. *Jacobus Bernardi*, is wederom naer Ghend gekomen het volgende jaer 1493, en met den Biegt-vader van het Kloofter P. *Jacobus à Sto. Quintino*, hebben deſe heylige Gebeenderen nog meer geſuyvert, gewaſſchen in Rynſchen wyn, gewonden in wit damaſt, en geleyd in een kasken van ſpieſchen hout, ontrent dry voeten lang,

welk kasken nog hedendags het zelve is, waer in de heylige Reliquien ruſten. Dit kasken Proceſſie-wys met Lof-ſangen en blydſchap draegende, hebben ſy geſtelt in die voorſeyde loode kiſte, en alles gedekt met eenen blauwen ſark.

In deſen ſtaet zyn de HH. Reliquien gebleven dry-en-veertig jaeren, te weten tot het jaer 1536, als wanneer met conſent en authoriteyd van den Biſſchop van Doornyk *Carolus de Croy*, onder wie de ſtadt van Ghend alſdan nog onderhoorig was, door *Nicolaus* Biſſchop van Sarepten, en Suffragaen van den zelven Biſſchop van Doornyk ſy wederom verheven zyn geweeſt. Deſen Biſſchop naer Ghend komende, en de Miſſe in't Pontificael gedaen hebbende, heeft binnen het Klooſter gegaen, en de heylige Reliquien uyt het graf genomen hebbende, heeft die boven de aerde verheven, en geſtelt in eene ſienelyke plaetſe in't midden van het Capelleken, boven de plaetſe alwaer ſy begraven was, gelyk nog tegenwordig te ſien is. Daer wierd eenen nieuwen Sark-ſteen gemaekt met dit op-ſchrift uyt het franſch overgeſtelt. " Hier ruſt het Lichaem van de
„ heylige en deugſaeme Moeder Suſter Co-
„ LETA, Abdiſſe en Erſtelſter van 't Orden
„ van de H. *Clara*, de welke ſtierf in het
„ jaer ons Heere 1447. den ſeſden dag van
„ Maerte, en is in deſe tegenwordige plaetſe
„ eenvoudelyk begraven, en daer naer door
„ authoriteyt van den Eerweirdigſten Va-

„ der in God syne Hoogweirdigheyd *Caro-*
„ *lus de Croy* Bisschop van Doornyk, is
„ eerbiedelyk gestelt tot dese openbaere
„ hoogte, door den Eerweirdigen Vader in
„ God syne Hoogweirdigheyd *Nicolaus*
„ Bisschop van Sarepte Suffragan van Door-
„ nik op den dag van de Hemelvaert van on-
„ sen Heere, naer de Hoog-Misse gedaen te
„ hebben in't Pontificael, en andere cere-
„ monien hier toe versogt, ter by-wesen
„ van den Eerw. Pater Biegtvader, en Re-
„ ligieusen van het Clooster in't jaer 1536
„ den 25 Mey.

Dese Heylige Reliquien hebben aldus wederom gebleven een en veertig jaeren, te weten tot het jaer 1577, als wanneer de ketters de Overhand hebbende inde Stad van Ghend, het Clooster van dese arme Religieusen om verre gesmeten hebben, en hun gepraemt uyt de Stad te vertrekken. Sy waeren twee-en-twingtig in getal, en hebben gevlugt sommige naer Cameryk, andere naer Hesdyn, andere naer Arrhas, alwaer sy van hunne Religieusen met liefde syn onfangen. Die gegaen waeren naer Arrhas, hadden het kasken met de Heylige Reliquien van hunne Moeder mede-gedragen, en aldaer seven jaeren gebleven hebbende, syn met de selve wederom gekeert naer Ghend, als de troubels gestut waeren. Het Convent wiert erstelt, en het Capelleken op de selve platese erbauwt, in't welk sy het lichaem van hunne H. Moeder wederom erstelt hebben op de

ſelve hoogte, gelyk den voornoemden Biſſchop die te voren verheven hadde.

In het jaer 1747. den 3. van de maend Julius ſyn door bevel en authoriteyt van den Roomſchem ſtoel deſe H. Reliquien wederom onder-ſogt geweeſt door ſyne Hoogweirdigheyt *Maximilianus Antonius van-der Noot* Biſſchop van Ghend, ten byweſen van de Eerweerdige en Doorlugtige Heeren Prelaten, de Abten van St. Pieters en Baudeloo, en van de principaelſte Heeren van de Clergie, Digniteyten en Canoniken van de Cathedrale kerke, met andere hier toe benoemde perſoonen geeſtelyke en werelyke, volgens de berigten van het Hof van Roomen. Naer de Miſſe van den H. Geeſt 'smorgens ten ſes uren geleſen te hebben, heeft heel dit Doorlugtig Geſelſchap ſig begeven binnen het Klooſter, in het Kapelleken, alwaer deſe Heylige Reliquien beruſten. Men vond die boven de aerde verheven in eene kaſſe wat meer als dry voeten lang, eenen voet hoog en breed, van buyten met yſer beſlagen, ruſtende op yſere baeren onder den blauwen ſark, waer van hier boven het opſchrift geſeyt is. Deſen ſark was gemetſt in ſyne lengde op marbere geſneden ſteenen twee voeten hoog: van onder was eene witte marbere plaete. Deſe kaſſe uytgetrokken en geopent zynde, vond men het ſpieſchen kaſken hier boven vermelt, wat meer als twee voeten en half lang, in't welk de Heylige Gebeenderen van de Salige COLETA bewaert

worden. Dit kasken was met acht houtene en ſes yſere nagels vaſt gemaekt, en bovendien waeren aen het voet en agter eynde aengeplakt de gezegelde brieven van den Eerw. P. *Petrus Marchant*, in ſynen tyd Commiſſaris General der Minderbroeders Recollecten over de Duydſche en Nederlandſche Provincien, door welke hy op pene van den Kerkelyken Ban een verbod gaf, dit kasken te openen ſonder wettelyke authoriteyt. Deſe brieven waeren ſoodanig aen het kasken vaſt-gehegt, dat men die niet en konde open doen, ſonder de zelve te ſcheuren: en gelyk'erwys ſy gegeven en gedateert waeren den 17. Januarii 1641., en ſy in hun geheel ſonder eenige ſcheure gevonden wierden, volgde hier uyt voor ſeker, dat dit kasken in hondert en ſes jaeren en half niet en hadde geopent geweeſt. Als men dit kasken nu geopent hadde, ſag men van binnen op het bovenſte dekſel deſe woorden in't latyn gekapt in het hout: *Reliquien van de Salige Coleta.* Alle de Gebeenderen waeren eerſt gewonden in wit fyn lynwaet, zoo ſchoon en nieuw, al of het verſch van den bleek quam. Daer naer waeren ſy gewonden in hoog-roode ſyde cripone, vaſt-gehegt met ſpellen, die men vond ſonder eenigen roeſt, al of ſy vergult waeren: de ſyde ſtoffe was van gelyke zoo ſchoon en nieuw in haeren vollen glans, ſonder eenige ſproeten of plekken, al of ſy naer nieuwelyks daer toe gebruykt en waere

tot verbaeſtheyt van alle die het ſagen. Het Heylig Hooft was in een beſonder ſtuk van gelyke ſyde aen eenen kant geleyd, alle de andere Gebeenderen t'ſaemen. Alle deſe Heylige Reliquien wierden geleyd op eene lange taefel behoorlyk verciert, en van boven gedekt met witte parkemynen, die aen de kanten geployt waeren, om dat'er niet en zoude af-vallen ofte verloren gaen. Het Heylig Hooft was in ſyn geheel, met alle ſyne toebehoorten, bruyn van couleur, maer hebbende eenen beſonderen glans buyten de andere Heylige Gebeenderen, al ofte het gepolyſtert waere. Alle de Heylige Gebeenderen hadden eenen vriendelyken reuk ſonder eenige verduftheyt ofte ſchimmel, niet tegenſtaende hunne lange beſlotentheyt in eene wakke plaetſe tuſſchen het marber.

Deſe Heylige Reliquien wierden door perſoonen ervaeren in de Medecyn-konſte onderſogt en beſchreven volgens hun getal en hoedaenigheyt, om hier van het Hof van Roomen kenniſſe te geven. Welk alles gedaen zynde, heeft men de Heylige Gebeenderen wederom op de zelve maniere, gelyk ſy gevonden waeren, in de zelve dek-kleederen, en het zelve kasken geleyd, daer by gevoegt de brieven en getuygeniſſe van deſe verheffinge, en het kasken toegezegelt zynde, heeft men dit van buyten bewonden met een rood ſyde lint, 't welk met verſcheyde zegels is vaſt-gemaekt, op dat niemand dit zoude konnen openen, t'en zy

met wettelyke authoriteyt en volgens de wetten en gemeyn gebruyk van de Heylige Kerke.

Dit alles was gebeurt in het ſtilte, ende met beſloten deuren, volgens de bevelen van het Hof van Roomen: maer het heeft aen God belieft door wondere teekenen en geneſingen dit ruchbaer te maeken aen heel het land: want qualyk was de maere van deſe verheffinge ter hooren gekomen van't volk, of God verwekte zoodaenig het betrouwen van de menſchen op de voorſprake ven de Salige Coleta, dat men van dan af ſag eenen ongemeynen en als ongeloovigen toeloop van menſchen, om deſe groote Voorſprakerſſe by God te dienen en te eeren: alle ſorten van gebrekelyke menſchen quamen met traenen van devotie hier hunnen toevlugt nemen, en de weldaeden, die door de Salige Coleta van God verkregen wierden, worden betuygt door honderde en honderde ſilvere offeranden, die 't ſedert dien tyd aen haer Beeld wierden opgehangen. Daer wierden dagelyks tot twintig, dertig, jae veertig Miſſen geleſen in de Kerke van het Kloofter door alle ſorten van Prieſters, of uyt eygene devotie, of van het volk verſogt zynde: zoo dat de Heylige Reliquien van de Salige Coleta, beſonderlyk 't ſedert deſe laetſte verheffinge geworden zyn den algemeynen toevlugt van alle die in nood zyn, tot trooſt van de Stad van Ghend, en alle omliggende plaetſen.

VII. CAPITEL.

Pauſelyke jonſten ende decreten de glorie van de Salige COLETA *verbreydende.*

DE Salige COLETA en was nog geen derthien maenden geſtorven, ofte *Nicolaus V.* in ſyne Bulle *Convenit & decet* gegeven den 1. April 1448., welkers Origineel in het Convent der Clariſſen tot Ghend bewaert word, beveſtigende de regels ende maniere van leven door COLETA aen haere Suſters voorgeſchreven ſegt, hy onder andere: hoe dat eertyds Suſter COLETA *van Corbie* Suſter van het Orden van de H. *Clara* door iever van Godsdienſtigheyd, en eene aldergodvrugtigſte dienaereſſe Gods, op den tyd, op welken ſy in het voorſeyde Orden met wondere Heyligheyd geleeft heeft, te weten veertig jaeren erwaerts, dit Orden grootelyks vermeerderende, door de godvrugtige almoeſſen der Geloovige ſeer vele Kloosters in verſcheyde Provincien door Gods zegeninge wettelyk gefondeert, geſtigt en gebouwt heeft, en de zelve door Religieuſe Dienaereſſen Gods tot godvrugtig leven ſig opdraegende verciert heeft, en hun de maniere en voorbeeld gevende van god-

vrugtelyk en heyliglyk te leven, eenige salige en betaemelyke Regels ende Wetten voorgeschreven heeft &c. Waer uyt blykt, dat den roem van de Heyligheyd van dese Glorieuse Moeder met haere dood niet en heeft opgehouden, maer veel meer vermeerdert, en eenen nieuwen glans in de Heylige Kerke gekregen heeft.

Den Paus *Pius II.* in syne Bulle *Etsi ex suscepti* gegeven den 18. October 1458. bevestigende de constitutien door de Salige COLETA aen haere Susters voorgeschreven, segt onder andere, dat sy door de goddelyke onderwysinge vele Kloosters van het Orden van de H. *Clara* gereformeert, tot kloosterlyke onderhoudinge gebragt, en de hand des Heeren haer genaedelyk helpende gestigt hadde.

Den Paus *Leo X.* in syn Brevet *Sacræ Religionis* gegeven den 16. November 1521. ter oorsaeke van syne Eminentie *Joannes* Cardinael van Beyeren, en syne doorlugtige Moeder *Philippa de Gheldres*, die in haeren weduwelyken staet zynde de strenge Reforme van de Salige COLETA in het Klooster van *Pont à Mousson* in Loreynen hadde aengenomen, bevestigt niet alleenelyk de Constitutien van dese Reforme, en verscheyde Voorregten door de Pausen syne voorsaeten aen dese Reforme vergunt; maer sprekende van COLETA, noemt hy haer uytdrukkelyk de Salige COLETA, die door vele Mirakelen heeft uytgeschenen, en gelyk waerschy-

nelyk gelooft mag worden, dat het gene door haer geſtelt is, door de gebeden van de H. *Clara*, en de goddelyke inſpraken gebeurt is.

Den roem van de heyligheyt van de Salige COLETA, die in haer leven ſoo verſpryd was, heeft wonderlyk toegenomen naer haere dood: want van dan af begonſt het volk in groote menigte ſynen toevlugt te nemen tot haere Graf-plaetſe, een ieder ſprak van haer, als van eene Heylige, en als ſoodanig wierd ſy van alle het volk geëert met openbaere en beſondere teekenen van eerbiedinge, die men aen de Heylige gewoon is te bewyſen. Deſen dienſt en eerbewyſinge, die het volk aen COLETA, als aen eene Heylige nu over de hondert en vyftig jaeren met gedurige aengroeyinge beweſen hadde, en heeft de H. Kerke noyt verboden, maer zelfs beveſtigt en uytdrukkelyk toegelaeten met verſcheyde Pauſelyke Decreten.

Want voor eerſt *Clemens VIII.* in't jaer 1604. beweegt zynde door de menigvuldige Mirakelen, die God door haere voorſpraeke geweerdigde te doen, gelyk door getuygeniſſe van vele geloofweerdige perſoonen aen het Hof van Roomen was kenbaer gemaekt, onder welke waeren de brieven van verſcheyde Koningen, Princen, Capitels, Magiſtraeten en andere, die in verſcheyde tyden met verſoek van haere Canonizatie waeren opgeſonden, heeft aen de Religieuſen *Clariſſen* van Ghend, alwaer haer heylig

Lichaem was ruſtende, toegelaeten en volen orlof gegeven, om den Feeſt-dag van de Salige Coleta jaerlyks te vieren met het Goddelyk Officie en Miſſe, gelyk men aen andere Heylige en Gelukſalige in de Heylige Kerke pleêgt te doen.

Paulus V. in ſyn Brevet van den 2. September 1610. heeft den zelven orlof van den Feeſtdag van de Salige Coleta te vieren met Goddelyk Officie ende Miſſe gegeven en toegeſtaen aen alle de Kloofters van heel Nederland, die door de Salige Coleta gereformeert ofte geſtigt waeren, of die naer haere dood haere Reforme hadden aengenomen, naer dat de H. Vergaderinge der Cardinalen door de brieven van den Nuntius onderrigt zynde geoordeelt hadden, dat deſen orlof vrylyk mogte gegeven worden.

Gregorius XV. in ſyn Brevet van den 20. September 1622. ſpreekt aldus: De plaetſe van den Heere Jesus Christus, die ſyne Dienaers en Dienareſſen met den loon van de eeuwige glorie begiftigt, op der aerden onverdient beſittende, zyn wy verpligt uyt kragt van het herderlyk laſt, 't welk ons opgeleyd is, te beſorgen, dat de eerbewyſinge, die men aen deſe Dienaers en Dienareſſen van Christus ſchuldig is, dagelyks zoude vervoordert worden, en den Heere geloft zoude worden in ſyne Heylige: waerom wy geerne toeſtemmen aen de goede begeerten der Geloovige, die deſe beſondere eerbewyſinge der Heylige aen-

gaen. Uyt welke redens den geſeyden Paus met raed van de H. Vergaderinge der Cardinalen toeſtemt en orlof geeft aen de Religieuſen *Clariſſen* van Amiens, door de Salige COLETA geſtigt, jaerlyks haeren Feeſtdag te vieren met Goddelyk Officie en Miſſe.

Urbanus VIII, die den 13. Maerte 1625. een Decreet hadde uytgegeven, door het welke hy verboden hadde eenige openbare eerbewyſinge te betoonen aen eenige menſchen, die in opinie van Heyligheyt ofte Martelie geſtorven waeren, voor al eer ſy door den Apoſtolyken Stoel gecanonizeert, ofte Salig verklaert waeren, heeft nogtans het zelve jaer door een Brevet gegeven den 2. October genoegſaem verklaert, dat de Salige COLETA hier in niet begrepen en was, terwylen hy aen de *Clariſſen* van Parys, levende volgens de Reforme van de Salige COLETA, met toeſtemminge van de H. Vergaderinge der Cardinalen, den zelven orlof van publiquelyk te vieren den Feeſtdag van de Salige COLETA met Goddelyk Officie en Miſſe gegeven heeft.

Den zelven orlof van den Feeſtdag van hunne Salige Moeder COLETA te vieren met Goddelyken Dienſt en Miſſe was dry jaeren te vooren door het Hof van Roomen gegeven aen de *Clariſſen* van Beſançon en heel Bourgogne.

Joanna Maria Koninginne van Vrankryk uyt beſondere devotie tot de Salige COLETA verſogt in't jaer 1630. den zelven orlof

van den Feeſtdag van de Salige COLETA te mogen vieren met Goddelyk Officie en Miſſe in alle de Kloofters van het Orden van den H. *Franciſcus* zoo Mans als Vrouw-perſoonen in heel Vrankryk, 't welk ſyne Heyligheyt toeſtont. Welken orlof daer naer aen heel het Orden door Apoſtolyke magt gegeven is.

Henricus van Lorreynen Aers-biſſchop van Reims beſondere devotie en betrouwen hebbende op de voorſpraeke van de Salige COLETA, hadde tot Corbie het huys, in 't welk de Salige Moeder geboren, en met haere Ouders gewoont hadde, verandert in eene ſchoone Capelle, die hy aldaer met vele koſten tot haerder eere hadde doen ſtigten: ter dier oorſaeke verſogt hy van het Hof van Roomen den oorlof voor heel de Clergie van Corbie, en de onderhoorige plaetſen te mogen jaerlyks haeren Feeſtdag vieren met Goddelyken Dienſt ende Miſſe, 't welk de H. Vergaderinge der Cardinalen met toeſtemminge van den Paus verleende in't jaer 1633. Deſen zelven orlof wierd daer naer door Pauſelyke magt ook gegeven aen de vermaerde Abdye der Benedictinen in de zelve Stad van Corbie.

En gelykerwys de Devotie van de Chriſtenen tot de Salige COLETA dagelyks toenam, zoo heeft den Vermaerden en Godvrugtigen Cardinal *Bona* tot glorie van COLETA gemaekt het Gebed ende Leſſen, die in het Goddelyk Officie ſouden dienen, in

welke het kort begryp van haere Heyligheyt begrepen is, luydende aldus.

GEBED.

HEere Jesu Christe, die uwe Bruyd de Salige Coleta met ontellyke gaven verciert hebt, geeft ons, bidden wy, dat wy inwendelyk vernieuwt worden door den zelven Geeſt, door welken Sy den Seraphinſchen Regel in ſyne eerſte ſuyverheyd erſtelt heeft. Gy die met God den Vader in de eenigheyd des zelfs H. Geeſt leeft en regneert God in alle eeuwen der eeuwen. *Amen.*

IV. LESSE.

COrbie eene Stad van Picardien, in het Biſdom van Amiens, is door de geborte van de Salige Coleta uyt eene onvrugbare en ſeſtig-jaerige Moeder doorlugtig geworden. Deſe heeft van haere eerſte jaeren begonnen met alle vierigheyd te oeffenen de werken van liefde; zoo dat ſy alle het gene ſy konde hebben, met blydſchap aen de arme uytreykte. Gedurig beſig zynde in het gebed, ſogt ſy eenſame plaetſen, aldaer haer teer en jong lichaem door vaſten bedwingende, het vleeſch aen den geeſt onderwerpende, eene yſere keten en hayren kleed noyt of ſelden af-leggende, op de bloode aerde ſlapende, als haer den noodſakelyken ſlaep overviel. Veerthien jaeren oud zynde, heeft ſy door haere gebeden van

den Heere verkregen, dat haer lichaem, het welke kleyn bleef, ſubitelyk tot betamelyke grootheyd gegroeyt is, en de ſchoonheyd van haer aenſigt, op dat het aen niemand gelegentheyd miſſchien zoude geven van ſondigen, in couleur van aerde zoude veranderen. Van de duyvelen dikwils getergt, en met verſcheyde openbaringen gequelt, ende heel haer lichaem met ſlagen en wonden gequetſt zynde, en hiel ſy niet op van het gebed, in't welk ſy dikwils in ongeeſtinge vervoert zynde, de beſoekinge en aenſpraeke der Engelen genoot.

V. LESSE.

HAere goederen aen de arme uytgedeylt, en den Regel van het derde Orden van den H. *Franciſcus* aengenomen hebbende, en nieuwe ſtrengigheden aen de voorgaende vervoegende, heeft ſy een heel hemels leven begoſt, altyd, ook ten tyde van den winter met bloode voeten gaende, en door gedurig vaſten haer lichaem als doende beſwyken. Alſdan van God op verſcheyde manieren vermaent zynde, heeft ſy verſtaen, dat ſy van God geſchikt wierd, om het Orden van den Seraphinſchen *Franciſcus*, 't welk ſeer vervallen was, te ervormen: aen 't welk ſy door oodmoedigheyd langen tyd wederſtaende, het geſigt en ſpraeke verlieſende, heeft ten leſten gedwongen geweeſt ſig aen den Goddelyken Wille te onderwerpen; en terſtont deſe beyde wederom kry-

gende, door den Geeſt Gods gedreven zyn-
de, ſtelde ſy vaſt te gaen naer de tegenwor-
digheyd van den Apoſtolyken Stoel, on
van den Paus den orlof te vragen, om he
voorſeyde werk ten uytvoer te brengen
van wie ſy de Benedictie ende gebod va
de geſeyde Reforme gekregen hebbende
wederkeerende naer haer Vaderland heef
ſy zoo groot werk met alle vlytigheyd be
goſt.

VI. LESSE.

MAer terwylen ſy met alle vlytigheyd
haer begaf, zoo om de oude Klooſter
te ervormen, als nieuwe te ſtigten, heef
ſy de opſtaende moeyelykheden met eene
wonderbaere ſtantvaſtigheyd overwonnen.
Sy heeft altyd gehad eene uyterſte ſorge
voor de armoede, content zynde met een
en verſleten habyt, eene kleynſte Celle heb-
bende in eenen hoek, onvoorſien van ee-
nigen huyſraed, behalven eenen ſtroey-ſak,
die haer voor bedde diende. Sy was begaeft
met liefde, verduldigheyd, oodmoedigheyd,
ſagtmoedigheyd en andere Deugden. Ook
met de gave van voorſegginge verlicht zyn-
de, de verborgen Myſterien door God on-
derrigt zynde, heeft ſy zoo doorgront, dat
ſy hier van op de verhevenſte maniere ſprak.
Ten laetſten vele en aldergrootſte Mirake-
len gedaen hebbende, haere dood twee jae-
ren te voren gekent hebbende, met alle de
Sacramenten gewaepent, en haere Suſters

tot de onderhoudinge van den Regel vermaent hebbende, is sy in den Heere onslaepen den 6. Maerte in't Jaer 1447. tot Ghend in Vlaenderen in het Klooster van haer gestigt, in't welk haere Heylige Reliquien met altyd duerende eerbewysinge der Geloovige vereerlykt worden.

Dit Gebed en Lessen van zoo grooten en weerdigen Cardinal gemaekt zynde, heeft de H. Vergaderinge der Cardinalen met alle neerstigheyd ondersogt, met toestemminge van syne Heyligheyd goed gekeurt, laeten drukken, en toegelaeten om te dienen in het Goddelyk Officie voor heel het Orden van den H. *Franciscus*, gelyk sy nog hedendags in hunne Brevieren te vinden zyn.

De eerbiedinge ende devotie tot de Salige Coleta heeft met'er tyd zoo toegenomen, dat sy in Europa alleen niet en is besloten geweest, maer zelfs tot America in de nieuwe wereld is doorgedrongen. Want in't Jaer 1731. heeft het Capitel van de Cathedrale Kerke van Durang in het Ryk van Mexico van het Hof van Roomen versogt, om dese devotie in die Landen te vermeerderen, den Feestdag van de Salige Coleta jaerlyks te mogen publikelyk vieren met het Goddelyk Officie en Misse, door heel de Clergie van het Bisdom zoo werelyke als geordende, gelyk dien in het Orden van den H. *Franciscus* geviert wort, 't welk hun van de H. Vergaderinge der Cardinalen met toestemminge van syn Heyligheyt is toegelaeten.

De altyd durende en noyt onderbroken devotie en eerbewyſinge der Geloovige aen de Salige COLETA door deſe en andere Pauſelyke Decreten beveſtigt en vervoordert, als mede de nieuwe verſoek-brieven van haere Canonizatie van Princen, Ars-Biſſchopen, Biſſchopen, Capitels, Magiſtraeten, en andere uytnemende Perſoonen, die tot 67. in getal ten jaeren 1738. ende 1739. naer Roomen geſonden zyn, en in de welke ſy eenpaerlyk van de Heyligheyt, Mirakelen, en de devotie der Geloovige tot de Salige COLETA getuygeniſſe geven, hebben beweegt Syne Heyligheyt *Benedictus XIV.* Saliger Memorie, om ſyne Brieven te ſenden naer deſe Stad Ghend gegeven den 6. Juny 1741, door de welke hy aen ſyne Hoogweerdigheyd den Biſſchop van Ghend, en andere hier toe aen te nemen Heeren Dignitеyten en Canoniken van de Cathedrale Kerke bevel gaf, om door Apoſtolyke Authoriteyt het proces in te ſtellen ende ten eynde te brengen over de Heyligheyt ende Mirakelen van de Salige COLETA, zynde dit proces ter plaetſe gemaekt eenen voorgaenden en noodſaekelyken middel, om tot de Canonizatie van eenigen Heyligen te konnen geraeken. Dit proces is met alle neerſtigheyd gemaekt, en in't Jaer 1748. naer Roomen geſonden, alwaer het van de Heylige Vergaderinge der Cardinalen onderſogt zynde, is den 9. Mey 1750. met toeſtemminge van ſyne Heyligheyt goed-gekeurt,

als zynde wettelyk en volgens de verſogte Rechten in ſyne proberende forme. Soo dat hier niet over en blyft, als te verwagten, wanneer het aen den Alderhoogſten zal believen de Heyligheyt en Mirakelen van de Salige COLETA zoodanig openbaer te maeken aen heel de H. Kerke, dat ſy de ſelve Canonizerende haere glorie aen alle de Geloovige voorſtelt met een onfaelbaer Decreet, en gelyk ſy glorieus is in den Hemel, alzoo haere glorie verbreyd worde op de aerde.

SLUYT-REDEN.

HIer hebt gy, Goedgunſtigen Leſer, het kort begryp van het Heylig en Deugſaem Leven van deſe verheven Maget en Moeder COLETA, die zoo uytnemende ſaeken gedaen heeft voor de glorie van haeren God, voor het welvaeren van de H. Kerke, voor de ſaligheyd der zielen, voor de bekeeringe der ſondaeren, voor de eere van het Seraphinſche Orden van den H. *Franciſcus*, voor de Reforme van de Religieuſen van de H. *Clara*, dat ſy mag geſeyd worden een Mirakel van de genaede Gods, en eene verwonderinge van de wereld.

Heel haer Leven is den klaerſten ſpiegel, in den welken alle Godſoekende zielen konnen ſien en aenmerken den regten weg naer de volmaektheyt. Haer gedurig gebed en ſoeten handel met God zal hun leeren, dat

dit den eenigſten middel is, om te konnen genieten de ſoete ruſte, en jonſten, die God aen ſyne beminde, zelfs in dit dal der traenen mededeyld. Haere bewegingen tot het bitter Lyden van den Saligmaeker, en ongemeyne devotie tot het Alderheyligſte Sacrament des Autaers zullen hun aenwyſen, dat dit de waere forneyſen zyn, in de welke de Goddelyke Liefde tot den menſch gekent ende geleert word. Haeren Iever voor de glorie Gods, en bekeeringe der ſondaeren zal hun leeren, dat de liefde tot God nieti ledig en is, maer eene ziele aenmoedigt om aen te nemen zelfs ſacken, die boven de kragten der nature ſchynen te zyn, als'er gelegentheyt is, van aen God te konnen aengenaem zyn. Haere Oodmoedigheyd en armoede zal hun te kennen geven, dat alle grootheyd en rykdommen van deſe wereld, en alles het gene zoo blinkt in de oogen van de menſchen, die hunne genegenheyd op de aerde laeten vallen, maer vuyligheyd en ydelheyd en is, ten opſigte van de oneyndige ſchatten, die in God boven alle ſchepſelen te vinden zyn. Haere brandende Liefde tot haeren God is een levende model, het welk aenwyſt, wat dat een ſchepſel ſchuldig is aen ſynen Schepper, en waer toe het kan geraeken, als het de volmaektheden en ſchoonheyt van dat Opperſte Goed ſtelt het voorworp van ſyne begeerten, naer het welk het alleen betragt, als aleen bequaem zynde ſyn Herte te verſaeden.

Wat wonder dan, dat zoo volmaekte en verhevene ziele door den Geeſt Gods in alles beſtiert wierd? Wat wonder, dat God door haer zoo vele en groote Mirakelen dede, terwylen hy haer verkoren en opgenomen hadde, om te weſen den grond-ſteen en voorbeeld, naer het welke zoo menig duyſende zielen, de wereld met alle haere pomperyen verlaetende, en naer de leeringe en exempels van hunne Salige Moeder COLETA in haere ſtrenge Reforme volherdende beſchaemt gemaekt hebben, en nog dagelyks beſchaemt maeken de lafhertigheyd van de wereldſche ongebondentheyt, die geraekt is in eene vergetentheyt van haeren Schepper, terwylen de kinderen van COLETA dag ende nagt hunnen God loven en aenbidden, en hem alle eere ende liefde toebrengen.

Verblyd U dan en zegenpraelt met uwen Beminden, Glorieuſe Moeder COLETA, en geniet voor alle eeuwigheyd den ſoeten trooſt in te aenſchouwen en genieten dat Opperſte Goed, tot het welke alle uwe begeerten, ſugten, en traenen geſtiert wierden, als gy nog waert in dit dal der traenen. Wy verſoeken U, dat uwe verdienſten, die zoo menigvuldig en groot voor God geweeſt zyn, mogen verkrygen voor ons de genaede, dat wy uwe voetſtappen ten minſten van verre naevolgende, en eene walgende van het gene aerds is, mogen boven al betragten het gene Hemels is, op

dat wy met U en alle Gelukſalige God mo-
gen aenſchouwen, beminnen, en lover
voor alle eeuwigheyd. *Amen.*

Utiliter imprimi poterit. Datun
Gandavi 27. *Auguſti* 1759.

F. J. MALFROID *S. T. L. Exemp*
Cath. Eccl. S. Bavon. Canonicu
Lib. Cenſor.

Vidit D. SERVAES *Lib. Cenſ. Reg*

F5

6743833
18AG17

Mt. St. Alphonsus Library

RULES.

1. When borrowing a book from the library take card from this pocket and sign your name on card with pencil at Borrowers' Case.

2. File card in Borrowers' Case, in alphabetical order indicated on card; or **leave card in tray.**

3. When returning book place it on **Librarian's Table.**